

UiO : **Det juridiske fakultet**

Skattlegging av BitCoin (kryptovaluta) etter norsk rett

Kandidatnummer: 754

Leveringsfrist: 25. april 2015

Antall ord: 17 989

Innholdsfortegnelse

1	INNLEDNING.....	1
1.1	Problemstilling	1
1.2	Avgrensning av oppgaven.....	1
2	BITCOIN	1
2.1	Overblikk	1
2.1.1	Definering og plassering.....	1
2.1.2	Mining	2
2.1.3	Kort om BitCoins historie, og dens praktiske betydning.....	3
3	RETTSKILDENE	5
3.1	Utfordringen.....	5
3.2	Relevante rettskilder og deres vekt	5
3.2.1	Lovtekst og forarbeider	5
3.2.2	Administrative uttalelser og ligningspraksis	5
3.2.3	Andre myndigheters praksis	6
3.2.4	Andre hensyn.....	6
4	NORSKE OG UTENLANDSKE SKATTEMYNDIGHETERS VURDERINGER	6
4.1	Overblikk	6
4.2	Nasjonale skattemyndigheters vurdering av BitCoin	6
4.2.1	Skattedirektoratets prinsipputtalelse.....	6
4.2.2	Kritikk.....	7
4.3	Eksempler på andre skattemyndigheters vurdering av BitCoin.....	7
4.3.1	USA	7
4.3.2	Danmark	8
4.3.3	Sammenfatning	9
5	SKATTLEGGING AV BITCOIN I VIRKSOMHET	9
5.1	Overblikk	9
5.2	BitCoin som betalingsmiddel.....	11
5.2.1	Innledning	11
5.2.2	For B	11
5.2.3	For A.....	15
5.3	Transaksjonsvalidering ved solo-mining	19
5.3.1	Beskrivelse.....	19

5.3.2	Utgjør transaksjonsvalidering skattemessig virksomhet?.....	19
5.3.3	Skatteplikt, innvinning, verdsettelse og tidfesting.....	26
5.3.4	Fradrag.....	27
5.3.5	Videresalg, verdsettelse og tidfesting.....	29
5.4	Transaksjonsvalidering ved mining-pool.....	30
5.4.1	Beskrivelse og problemstilling.....	30
5.4.2	Er det etablert et selskap?.....	31
5.4.3	Beskatning av BitCoin opptjent i «mining-pool» som utgjør deltakerlignet selskap	33
5.4.4	I hvilke tilfeller foreligger det skatteplikt til Norge for utlending?.....	35
5.5	Valutagevinstbeskatning	39
5.5.1	Innledning.....	39
5.5.2	Rettslig grunnlag.....	40
5.5.3	Tolking av valutabegrepet i valutareguleringsloven § 8	41
5.5.4	Konklusjon.....	44
5.5.5	Blir valutagevinstbeskatning aktuelt for BitCoin?	44
6	SKATTLEGGING AV BITCOIN UTENFOR VIRKSOMHET	45
6.1	Omsetning av BitCoin utenfor virksomhet.....	45
6.1.1	Skatteplikt.....	45
6.1.2	Innvinning av fordel	46
6.1.3	Tidfesting og verdsettelse	47
6.1.4	Unntaket i sktl § 9-3 (1) b.....	47
6.2	Transaksjonsvalidering utenfor virksomhet.....	51
6.2.1	Innledning.....	51
6.2.2	Skatteplikt.....	51
6.2.3	Innvinning av fordel	52
6.2.4	Verdsettelse, og tidfesting	52
6.2.5	Sammenfatning.....	52
6.3	Formuesbeskatning	52
6.4	Arv og gave.....	54
6.4.1	Arv.....	54
6.4.2	Gave.....	54
7	OPPSUMMERING.....	55
	LITTERATURLISTE.....	57

1 Innledning

1.1 Problemstilling

Oppgaven analyserer hvordan kryptovalutaen BitCoin behandles etter norsk skatterett. Behandlingen inndeles i fire deler, hvor den første er en innledning, den andre analyserer noen skattemessige sider ved BitCoin i virksomhet, den tredje delen analyserer noen skattemessige sider av BitCoin utenfor virksomhet, og den fjerde delen oppsummerer oppgaven.

I tillegg behandles noen andre skatterettslige problemstillinger det er naturlig å reise. Som oppgaven forhåpentlig viser er det langt flere problemstillinger som reiser seg enn hva rammen på 30 poeng gir anledning til å behandle. Likevel forsøker oppgaven å analysere de mest sentrale skatterettslige utfordringene med BitCoin etter norsk rett.

1.2 Avgrensning av oppgaven

Jeg har valgt å avgrense mot spørsmål om merverdiavgift som følge av to tidligere masteroppgaver om dette. Jeg har også valgt å avgrense til kun BitCoin og ikke virtuell valuta som sådan. Begrunnelsen er at virtuell valuta kan fungere på ulike måter og hva som gjelder for BitCoin, gjelder ikke nødvendigvis for andre virtuelle valutaer. Men siden den viktigste undergruppen av virtuell valuta, nemlig kryptovaluta ofte har «mining» som en del av sin funksjonsbase vil problemstillingene være ganske like for andre kryptovalutaer.¹

BitCoin er også den desidert største virtuelle valutaen som eksisterer i dag med en antatt markedsverdi på 3,2 milliarder USD pr 25.02.2015.²

2 BitCoin

2.1 Overblikk

2.1.1 Definerings og plassering

Ettersom BitCoin er ukjent for mange vil oppgaven gi en kort innføring av hva det er, og hvordan det fungerer.

Virtuell valuta er en samlebetegnelse på alle typer «unregulated digital money, which is issued and usually controlled by its developers, and used and accepted among the members of a

¹ Andre kryptovalutaer som har «mining» som del av sin funksjonsbase er bl.a. Litecoin, Dogecoin, og Peercoin, jf Charlton (2014).

² Estimert fra <http://www.coindesk.com/price/> basert på en dagskurs tilsvarende 235USD pr BitCoin.

specific virtual community».³ Det mest fremtredende skillet fra vanlige valutaer er mangelen på status som tvungent betalingsmiddel.

Den Europeiske Sentralbanken deler virtuell valuta opp i tre typer; (1) lukkede virtuelle valutaer, (2) enveisflytende virtuelle valutaer, og (3) toveisflytende virtuelle valutaer.⁴

De lukkede virtuelle valutaene er ment å forbrukes innad i de virtuelle samfunnene de opererer i. Når man snakker om lukkede virtuelle valutaer siktes det ofte til såkalte «in-game» valutaer, som «World of Warcraft Gold». Spilleren tjener gull basert på innsats i spillet og forbruker det i spillet på eksempelvis våpen og rustninger til spillfiguren sin. Det er i utgangspunktet ingen kobling mot den virkelige økonomien annet enn hva en spiller vil gi for å overta gullet til den andre.

Enveisflytende virtuelle valutaer kan kjøpes med bruk av vanlige penger, men de kan ikke byttes tilbake til penger. Et eksempel som trekkes frem av European Central Bank er Nintendo Points hvor en bruker kan kjøpe Nintendo Points for vanlig penger, og med disse poengene handle blant annet spill. Nintendo Points kan ikke konverteres tilbake til penger.

Med toveisflytende virtuelle valutaer, kan man kjøpe den virtuelle valutaen og i tillegg selge de for penger basert på etterspørsel og kurs. I denne sistnevnte kategorien faller BitCoin.

I tillegg til å være en toveisflytende virtuell valuta, er BitCoin en kryptovaluta. Det betyr at BitCoin benytter seg av digital kryptografi for å sikre overføring og lagring. Dette er en måte å kryptere data på så man bare får tilgang hvis man har autorisasjon.⁵

BitCoin er også desentralisert i den forstand at det ikke er én institusjon, som en sentralbank, som har kontroll over valutaen.

2.1.2 Mining

«Mining» er en sentral del av hvordan BitCoin fungerer, og er følgelig relevant for noen av oppgavens analyser. Dette vil gjelde ved vurdering av hvorvidt «mining» utgjør virksomhet, og om «mining» med andre leder til selskapsdannelse.

Begrepet «mining» er et nokså upresist begrep, fordi det impliserer at man graver og finner det man leter etter. «Mining» er imidlertid en tjeneste som man kan utføre for å muliggjøre en

³ European Central Bank (2012) s. 13.

⁴ ibid s. 13-14.

⁵ Miller (2014) s. 14.

transaksjon, og hvor man mottar en belønning for det. Derfor vil jeg veksle på begrepet «mining», og betegnelsen «transaksjonsvalidering» som etter mitt syn er mer presist.

Som følge av at BitCoin er en desentralisert kryptovaluta betyr det at ved transaksjoner av BitCoin fra A til B må det foretas en kryptografisk verifisering av overføringen. Det vil si at det er såkalte «miners» som setter datakraft til disposisjon for å verifisere transaksjonen og i betaling får disse for tiden 25 BitCoins i belønning pr verifisert transaksjon fra BitCoin systemet. Dette betegnes som «mining».

Stegvis kan denne prosessen forklares slik: (1) A selger til B, (2) transaksjonen annonseres til alle noder på BitCoin nettverket, (3) enhver interessert «miner» tar transaksjonsdetaljene, (4) enhver «miner» forsøker nå å generere ny data kalt en «hash» som er å utføre matematiske kalkuleringer av transaksjonsdataene, (5) når en «miner» genererer en ny korrekt «hash» kalt «proof-of-work» slutføres transaksjonen og denne annonseres som komplett til alle noder på BitCoin nettverket som da legger til den nye transaksjonen i loggboken, og (6) mineren mottar BitCoin som betaling.⁶

Hver ny transaksjon legges til i en «block-chain» som betyr at alle transaksjoner loggføres slik at falske BitCoin transaksjoner ikke kan skje. Denne transaksjonshistorien blir så offentliggjort for å hindre duplisering av transaksjoner.⁷

Som skrevet er betalingen pr transaksjon nå 25 BitCoins men disse vil halveres i årene som kommer, estimert til 12.5 BC i 2017, 6.5 BC i 2021 osv.⁸ Maksimalt antall BitCoins kan bare være 21 millioner og denne mengden vil angivelig være i omløp i år 2140.⁹

Denne «mining»-funksjonen kjennetegner som nevnt flere kryptovalutaer og det er derfor en viktig del av den videre fremstilling.

2.1.3 Kort om BitCoins historie, og dens praktiske betydning

BitCoin ble ferdig utviklet og klart til bruk 3. januar 2009, da grunnleggeren under pseudonymet «Satoshi Nakamoto» «minet» den første BitCoinen. Året etter åpnet den nettbaserte

⁶ ibid. s. 124-126.

⁷ ibid. s. 124.

⁸ ibid. s. 128.

⁹ ibid. s. 45.

markedsplassen for BitCoins kalt Mt. Gox¹⁰ i Japan, hvor BitCoin kursen var 0.08USD for 1 BitCoin.

Ettersom BitCoin ble mer populært gikk prisene opp og januar 2014 var prisen for 1 BitCoin 1000USD. Månedene etterpå ble Mt. Gox utsatt for et mulig hackerangrep hvor 750,000 BitCoins forsvant. Etter daværende kurs utgjorde det ca 473 millioner USD.¹¹

Etter dette har verdien på BitCoin gått ganske stabilt ned og den 26.02.2015 er den verdt 235USD ifølge www.coindesk.com. Denne volatiliteten har BitReserve forsøkt å imøtegå ved at man kan konvertere BitCoins til USD, EUR, Yen, Yuan eller GBP, og holde verdien i en av disse valutaene inntil man skal benytte BitCoin igjen hvor man da konverterer tilbake til BitCoin og bruker de. Slik blir man bare eksponert for volatiliteten i den valgte valuta.¹² BitReserve oppgir også til enhver tid hvor mye penger de har så kundene kan se «proof of solvency».¹³

Måten BitCoin har blitt benyttet på er mange. Fra bruk som betalingsmiddel på det beryktede nettstedet for dophandel kalt Silk Road¹⁴, til å verne seg mot inflasjon i Argentina¹⁵. I skrivende stund kan man bruke BitCoin til å kjøpe seg en PC på Dell sine nettsider¹⁶, leie seg campingplass på Buøy camping¹⁷, eller kjøpe flybilletter fra airBaltic¹⁸. Ved å akseptere BitCoin som betalingsmiddel, slipper bedrifter å forholde seg til den høye provisjonen som for BitCoin er enten svært lav eller helt fraværende.¹⁹

En ting er sikkert; flere og flere aksepterer BitCoin som betalingsmiddel.

¹⁰ Mt. Gox står for Magic The Gathering Online eXchange og var opprinnelig en markedsplasse for kjøp/salg av «Magic»-kort, jf Miller (2014) s. 26.

¹¹ ibid. s. 31.

¹² <https://bitreserve.org/en/how-it-works>

¹³ <https://bitreserve.org/en/transparency>

¹⁴ Miller (2014) s. 2.

¹⁵ Spaven (2013).

¹⁶ <http://www.dell.com/learn/us/en/uscorp1/campaigns/bitcoin-marketing>

¹⁷ Holen (2014).

¹⁸ <https://www.airbaltic.com/airbaltic-worlds-first-airline-to-accept-bitcoin>

¹⁹ <https://bitcoin.org/en/faq#what-are-the-advantages-of-bitcoin>

3 Rettskildene

3.1 Utfordringen

Virtuell valuta har eksistert mer eller mindre siden 1996.²⁰ Likevel finnes det få rettskilder som omtaler BitCoin. Det finnes ikke rettspraksis fra nasjonale rettsinstanser som direkte angår beskatning av virtuell valuta og derfor heller ikke BitCoin. Det finnes lite juridisk teori som omhandler virtuell valuta, og det som finnes er stort sett sitater fra Skattedirektoratets prinsipputtalelse.²¹

Ettersom det er en mangel på rettskilder med relevans for BitCoin, bemerker jeg raskt de viktigste rettskildene som blir avgjørende ved tolkingen av skattelovgivningen, og skriver noe om deres vekt.

3.2 Relevante rettskilder og deres vekt

3.2.1 Lovtekst og forarbeider

Som vanlig har lovteksten relevans og vekt. Lovgiver kan ikke ha tenkt på BitCoin under vedtagelsen av lovteksten. Lovteksten må derfor tolkes som vanlig etter sin ordlyd, men med en dynamikk som representerer gjeldende rett. Se særlig drøftelsen under avsnitt 6.1.4.

3.2.2 Administrative uttalelser og ligningspraksis

Skattedirektoratets prinsipputtalelse er norske skattemyndigheters syn på lovtolkingen. Den er ikke å anse som gjeldende rett i kraft av seg selv og har således liten rettskildevikt. Imidlertid kan den føre til at Skatteetaten praktiserer skattlegging i tråd med denne og får dertil vekt i kraft av å være uttrykk for ligningspraksis.

Ligningspraksis har av Høyesterett blitt vektlagt som rettskilde. «I den grad ligningspraksis benyttes til presiserende fortolkning, er ikke dette særlig kontroversielt», jf Zimmer (2009) s 53.

Vekten avhenger imidlertid av dens varighet, frekvens og dens konsistens.²² Med tanke på at prinsipputtalelsen ikke enda har dannet grunnlaget for en fast og langvarig ligningspraksis, da den ble publisert 11.11.2013 er det på denne bakgrunn ikke en kilde som kan tillegges særlig vekt i BitCoin sitt tilfelle.

²⁰ Miller (2014) s. 18. Miller nevner E-gold som en av de første virtuelle valutaene.

²¹ <http://www.skatteetaten.no/no/Radgiver/Rettskilder/Uttalelser/Prinsipputtalelser/Bruk-av-bitcoins--skatte--og-avgiftsmessige-konsekvenser/>

²² Zimmer (2009) s. 53-54.

3.2.3 Andre myndigheters praksis

Andre myndigheters måter å forholde seg til skattlegging av BitCoin på har i utgangspunktet ingen vekt utover det enkelte arguments kraft. Likevel vil jeg trekke inn enkelte lands praksis fordi det, blant annet, kan belyse problemstillinger. Men også fordi det kan ha noen skatterettslige konsekvenser for Norge.

For det første vil det trolig ha vesentlig betydning for klassifiseringen i norsk rett hvorvidt et annet land betrakter BitCoin som en valuta. Begrunnelsen er at valutabegrepet omfatter «utanlandsk betalingsmiddel» i valregul § 8 nr V og dermed «utanlandske pengar». Er BitCoin en valuta etter et annet lands rett, er det en mulighet for at norsk rett må anse BitCoin som en valuta av denne grunn alene.

For det andre har andre skattemyndigheter behandlet flere sider ved BitCoin enn de norske, som eksempelvis virksomhetsvurdering av «mining». De kan i kraft av sine løsninger tilby en forståelse av hvordan BitCoin kan behandles etter norske skatteregler der vi har samme regler, men hvor BitCoin ikke med enkelhet passer inn.

I denne fremstillingen viser jeg primært til danske og amerikanske skattemyndigheters vurderinger av BitCoin.

3.2.4 Andre hensyn

Andre hensyn som lovbestemmelsens formål, hensynet til å unngå dobbeltbeskatning, og hensynet til konsekvens og sammenheng i regelverket, tillegges vekt i vurderingene her som ellers.²³

4 Norske og utenlandske skattemyndigheters vurderinger

4.1 Overblikk

Kapittel 4 tilbyr en oversikt over norske, og et utvalg av utenlandske skattemyndigheters vurdering av de skattemessige sidene ved bruk av BitCoin.

4.2 Nasjonale skattemyndigheters vurdering av BitCoin

4.2.1 Skattedirektoratets prinsipputtalelse

Skattedirektoratet publiserte en prinsipputtalelse 11.11.2013 som legger til grunn at BitCoins er et formuesobjekt. Differansen mellom kjøpesum og salgssum skal danne grunnlaget for beskatning. At BitCoin ikke er omfattet av unntaket som gjelder for gevinster fra utenlandsk

²³ Zimmer (2009) s. 58.

betalingsmiddel til personlig forbruk.²⁴ Og at formuesverdien av BitCoins skal være omsetningsverdien i norske kroner ved årsskiftet.

Prinsipputtalelsen legger også til grunn at omsetning av BitCoins er ordinær avgiftspliktig omsetning av elektroniske tjenester. BitCoins anses ikke unntatt som «finansiell tjeneste». Dermed skal næringsdrivende legge 25 prosent merverdiavgift på sin omsetning av BitCoins.

4.2.2 Kritikk

Prinsipputtalelsen har mottatt en del kritikk, blant annet fordi klassifiseringen synes å være inkonsekvent.

Advokat Melø i Deloitte Advokatfirma uttalte i en artikkel skrevet 21.11.2013 i Dagens Næringsliv at «Det er paradoksalt at man i relasjon til skatt sammenligner Bitcoins med ordinære betalingsmidler, mens man i relasjon til merverdiavgift bedømmer det som en elektronisk tjeneste og ikke som noe betalingsmiddel...Lindsbjørn [sekssjonssjef i Skattedirektoratet]²⁵ understreker at direktoratet 'verken har godkjent eller kan godkjenne Bitcoin» som valuta og at det er Finanstilsynet som må vurdere det'.²⁶

Jeg er også til dels uenig i vurderingene inntatt i prinsipputtalelsen, som konklusjonen i avsnitt 6.1.4 viser.

En annen innvending er at prinsipputtalelsen ikke har tatt for seg transaksjonsvalidering («mining»).

4.3 Eksempler på andre skattemyndigheters vurdering av BitCoin

4.3.1 USA

Amerikanske Internal Revenue Service har klassifisert BitCoin som «property».²⁷ Grunnlaget for å klassifisere BitCoin som eiendom er at selv om BitCoin kan operere som vanlig valuta, mangler det status som tvungent betalingsmiddel.²⁸

De legger også til grunn at omsetningsverdien av BitCoin mottatt ved transaksjonsvalidering skal inngå i skattegrunnlaget.²⁹

²⁴ Jf § 9-3 (1) b.

²⁵ Min innfelling.

²⁶ NTB (2013).

²⁷ IRS (2014) s. 2.

²⁸ ibid. s. 1.

²⁹ ibid. s. 4.

Fysiske personer som driver transaksjonsvalidering som virksomhet, eller som mottar BitCoin som betalingsmiddel for varer eller tjenester anses å være selvstendig næringsdrivende.³⁰

Mottar man BitCoins som betaling i arbeidsforhold, skal dette anses å være arbeidsinntekt.³¹

USA har derfor en skattemessig tilnærming som ligner prinsipputtalelsene fra Skattedirektoratet idet at de behandler BitCoins som et formuesobjekt og ikke som en valuta. IRS har imidlertid tatt stilling til noen spørsmål om transaksjonsvalidering som Skattedirektoratet ikke har berørt.

4.3.2 Danmark

Skatterådet i Danmark har behandlet noen skattespørsmål i et bindende svar som ble offentliggjort 01.04.2014 med referanse SKM2014.226.SR.³²

Av spørsmålene som ble avgjort var spørsmålet om BitCoins omfattes av begrepet «formuesgjenstande» i Statsskatteloven § 5 første ledd bokstav a, som ble besvart bekreftende. BitCoin var dermed ikke å anse som «valuta».

I Danmark er det skattefritak for gevinst ved realisasjon av «formuesgjenstande» utenfor virksomhet eller spekulasjonsøyemed etter Statsskatteloven § 5 første ledd bokstav a.

I SKM2014.226.SR ville innsender motta BitCoin som betaling for juridiske tjenester. Skatterådet mente at siden bruken av BitCoin som betalingsmiddel var unødvendig da bedriften kunne ta betalt i vanlige penger fant Skatterådet at «...anvendelsen af Bitcoins i I/S ikke er erhvervsmæssigt begrundet, og at en udelukkende anvendelse af Bitcoins i virksomheden I/S må anses for et udslag af spørgers personlige interesse i Bitcoins. På den baggrund anser SKAT ikke anvendelsen af Bitcoin-systemet for vedrørende I/S, men derimod spørgers privatsfære.». Siden bruken av BitCoin var i selskapsdeltakerens personlige interesse ble tilfellet omfattet av Statsskatteloven § 5 første ledd bokstav a, og følgelig er etterfølgende gevinst eller tap skattefritt.

I USA la IRS til grunn at mottatte BitCoins som utgjorde vederlag for varer eller tjenester, skulle legges til grunn som inntekt målt etter omsetningsverdien på ervervstidspunktet.³³ I

³⁰ l.c.

³¹ ibid. s. 4-5.

³² SKAT (2014).

³³ IRS (2014) s. 2.

Danmark bestemte Skatterådet at ”...De værdier, der skal indgå i den skattepligtige indkomstopgørelse, skal derfor være i overensstemmelse med fakturaprisen for den vare eller ydelse, der enten kjøbes eller selges, hvad enten fakturaen er udstedt i danske kroner eller i fremmed valuta.”, jf SKM2014.226.SR. Med andre ord skal skattepliktig inntekt utgjøre omsetningsverdien av den juridiske tjenesten, og ikke omsetningsverdien av porteføljen med BitCoin som mottas som betaling.

Skatterådet i Danmark har således en lik klassifisering av BitCoin, nemlig «formuesgjenstande», og ikke valuta. Resultatet av vurderingene forøvrig blir dog trolig ikke de samme etter norsk rett ettersom vi ikke har et generelt unntak for «formuesgjenstande» utenfor virksomhet.

4.3.3 Sammenfatning

Klassifiseringen av BitCoin er lik i både USA og i Danmark; BitCoin er en formuesgjenstand. Dette resultatet deles også av Sverige³⁴, og til dels Finland som sammenligner BitCoin med en råvare.³⁵

Det ser derfor ut til at BitCoin ikke behandles som en valuta av verken USA, Danmark, Sverige eller Finland, og dette synet deler Skattedirektoratet i Norge.

5 Skattlegging av BitCoin i virksomhet

5.1 Overblikk

Sktl § 5-1 første ledd foreskriver skatteplikt for «enhver fordel vunnet ved...virksomhet». Det må således foreligge en økonomisk fortjeneste som er innvunnet i en virksomhet. En slik «fordel...omfatter blant annet fordel ved realisasjon...av andre formuesobjekter i virksomheten...», jf § 5-30 første ledd.

Vilkåret «enhver fordel» i sktl § 5-1 første ledd er meget vidt og er ment å danne skatteplikt for alt som utgjør en økonomisk fordel. Skulle lovgiver måtte angi kasuistisk hva som skal skattlegges ville skattesystemet ligge bak for hver gang ny teknologi oppfinnes. Det er derfor en viktig lovgiverteknikk å gi så generelle regler som mulig for favne nye tilfeller.

Skattlegging av BitCoin innebærer imidlertid et inngrep i de private subjekters rettssfære, og det må en nokså klar hjemmel til for oppstille skatteplikt. Lovgiver kan ikke ha tenkt på BitCoin under vedtagelsen av regelen ettersom kryptovalutaen ikke eksisterte på tidspunktet. I

³⁴ Skatteverket (2014) punkt 1.

³⁵ <http://www.dagbladet.no/2014/01/20/nyheter/okonomi/hegnarno/bitcoin/31377785/>

skatteretten gjelder et legalitetsprinsipp som setter skranker for hvor langt man kan strekke tolkingen av reglene og oppstille en slik skatteplikt for tilfeller lovgiver ikke har tatt konkret stilling til.

Det skatterettslige legalitetsprinsipp er dog ikke et veldig strengt legalitetsprinsipp. «Selv om skattlegging ikke sjelden (og med rette) kan oppleves som et betydelig inngrep, kan man ikke si at Høyesterett har lagt til grunn noe strengt legalitetsprinsipp i skatteretten. Noen bokstav-tolking er det overhodet ikke tale om.», jf Zimmer og BA-HR (2014) s. 44-45.

Det skatterettslige legalitetsprinsipp står allikevel sterkere ved spørsmål om skatteplikt enn ved andre spørsmål som for eksempel om periodisering, «men hensynet til forutberegnelighet setter likevel grenser for hvor langt man kan gå i å anse at det foreligger hjemmel på grunnlag av andre rettskilder når lovteksten etterlater tvil eller som her, er taus. Det må kreves at skattyterne i rimelig utstrekning skal kunne forutse sin rettsstilling, jf eksempelvis Rt-1990-1293 (Ytterbøe) på side 1297.», jf Rt 2005 s 577 «Baker Hughes» avsnitt 34.

Av Rt 1990 s 1293 «Ytterbøe» s. 1297 fremgår det at hjemmel for beskatning må i lovteksten eller forarbeidene komme til uttrykk med «klarhet som må kreves for at skattyterne skal kunne innrette seg til regelverket. At hensynet til forutberegnelighet på skatterettens område må tillegges betydelig vekt, er kommet til uttrykk både i rettspraksis og i teori.». Interessant nok kan forarbeidene gjøre skatteplikt tilstrekkelig «klart».

Hensynet til forutberegnelighet er derfor styrende i vurderingen av hvorvidt lovtekst eller forarbeider kan anses å gi en klar nok hjemmel for beskatning.

Ettersom loven blir eldre og nye teknologier kommer, øker behovet for en dynamisk tolking av regelverket. Dette behovet for dynamikk er til dels ivaretatt av generelle regler, men lovteksten må ikke presses utover hva som er forsvarlig av hensyn til legalitetsprinsippet, og sammenhengen i regelverket for øvrig. BitCoin befinner seg i dette spenningsforholdet mellom legalitetsprinsippet og behovet for dynamikk.

Overføring av BitCoin utgjør klart nok en økonomisk fordel så lenge den har en markedsverdi, og er dermed omfattet av ordlyden i § 5-1 første ledd.

5.2 BitCoin som betalingsmiddel

5.2.1 Innledning

Det er som nevnt flere som mottar BitCoin som betalingsmiddel, herunder blant annet air-Baltic og Dell. Fra USA finner vi eksempler på kjøp av både bil³⁶ og eiendom³⁷ med BitCoin som betalingsmiddel. På grunn av de lave eller ikke-eksisterende transaksjonskostnadene som flere betalingsformidlere ellers krever, er det naturlig nok attraktivt å gå over til andre løsninger.

Jeg har valgt å ta utgangspunkt i et eksempel hvor BitCoin benyttes til å kjøpe en bil og redegjøre for de skattemessige virkningene fra både selgersiden og kjøpersiden. Oppgaven avgrenses mot regler om varer.

Redegjørelsen tar utgangspunkt i følgende eksempel: A inngår en avtale med B 15. januar om kjøp av en ny bil mot 250 BitCoin med levering og betaling av bilen 15. februar. B har anskaffet bilen for 300 000kr, og den har nå en omsetningsverdi på 500 000kr. En BitCoin er verdt 2000kr 15. januar (totalt 500 000kr), og går ned til 1700kr 15. februar (totalt 425 000kr).

5.2.2 For B

5.2.2.1 Bilen

5.2.2.1.1 Skatteplikt

Etter sktl § 5-1 første ledd er «enhver fordel vunnet ved...virksomhet» skattepliktig inntekt. Fordelsbegrepet er meget vidt og omfatter blant annet «fordel vunnet ved...realisasjon av...formuesobjekter i virksomheten» jf sktl § 5-30.

§ 5-30 annet ledd gir «særregler i kapittel 9» anvendelse for å utfylle realisasjonsbegrepet.

Sktl § 9-2 første ledd definerer realisasjon som «overføring av eiendomsrett mot vederlag og opphør av eiendomsrett». Salg er omfattet av definisjonen jf § 9-2 første ledd bokstav a, men dette følger allerede av ordlyden i første ledd. Også bytte er omfattet jf bokstav c. Om man anser overføringen av BitCoin mot bil som bytte eller salg er derfor likegyldig.

Salg av bil er «overføring av eiendomsrett».

³⁶ Akerhaug (2013).

³⁷ Jackson (2014).

Et «vederlag» er «alle motytelser som faller inn under skattelovens fordelsbegrep», jf Zimmer (2009) s 257. BitCoin faller inn under fordelsbegrepet ettersom ordlyden lovgiver har valgt ikke setter noen begrensninger såfremt det er en økonomisk fordel.

Dermed er en BitCoin omfattet av begrepet «vederlag».

Av dette følger at salg av bil mot BitCoin som vederlag er en «realisasjon», og følgelig foreligger det skatteplikt for fordel ved «realisasjon» av bilen mot BitCoin som vederlag, jf § 5-30 og § 5-1 første ledd.

Av begrepet «fordel» fremgår det at differansen mellom inngangsverdi og utgangsverdi skal inngå i alminnelig inntekt. I eksempelet har B 300 000kr i anskaffelseskostnader, og det er dette som danner inngangsverdien. Utgangsverdien er normalt vederlaget, og gjennomgås nedenfor.³⁸

5.2.2.1.2 Innvinning av fordel

Når fordel kan anses å være innvunnet må vurderes etter innvinningskriteriet for formuesobjekter som er «realisasjon», jf § 9-2 første ledd. Spørsmålet er dermed om realisasjonen har skjedd på avtaledato eller leveringsdato. Dette spørsmålet må holdes separat fra verdifastsettelse, og separat fra tidfesting som er andre skatterettslige elementer.

Begrepet «avhendelse» var lovens tidligere begrep, men ble faset ut til fordel for realisasjonsbegrepet etter skattereformen i 1992. I de fleste tilfeller er realisasjonsbegrepet ment å være en videreføring av avhendelsesbegrepet, og tidligere praksis er derfor relevant for realisasjonsbegrepet.³⁹

I Rt 1995 s 872 «Eide» vurderte Høyesterett om salg av aksjer skulle anses som avhendet (realisert) i og med avtalen om salg mot et bestemt vederlag inngått 8. desember, eller om avhendelsen (realisasjonen) hadde skjedd ved levering og betaling den 25. januar.

Førstvoterende uttalte om avhendelsesbegrepet at «et grunnvilkår er som nevnt at det må foreligge en bindende avtale om overdragelse». Det kreves også at de «vesentligste av vilkårene for at erververen kan kreve formuesgjenstanden avstått til seg, er fastlagt»⁴⁰ herunder at «stør-

³⁸ Zimmer (2009) s. 275 og s. 280.

³⁹ Zimmer (2009) s. 251.

⁴⁰ Se også Zimmer 2009 s. 258 om Rt 1965 s 1094 «Thora Nielsen».

relsen av vederlaget må være fiksert». I tillegg formulerte førstvoterende at «avhendelse foreligger når gevinsten er klarlagt og sikret for selgerne».⁴¹

Aksjene ble vurdert som avhendet 8. desember i og med avtalen fordi den fastsatte vederlaget og «risikoen for verdiendringer for aksjene var ført over på den som skulle erverve dem.», jf Rt 1995 s 872 på side 877.

Hvis en bindende avtale om salg av bil mot BitCoin er inngått, er vederlaget riktignok fastsatt i BitCoin. Imidlertid fluktuierer BitCoin nokså mye på kort tid, og i eksempelet drøftelsen tar utgangspunkt i ser man at verdien synker fra 2000kr til 1700kr på én måned. Når verdien av BitCoin skal fastsettes til norske penger på tidfestingstidspunktet⁴² kan vederlaget kan derfor ikke anses å være «fiksert», og gevinsten «klarlagt og sikret» før overleveringen den 15. februar.

Fordelen ville i eksempelet være innvunnet 15. februar.

5.2.2.1.3 Verdsettelse og tidfesting av inntekter

Etter sktl § 5-3 skal «fordel som består i annet enn norsk mynt, verdsettes til omsetningsverdi.». BitCoin er «annet enn norsk mynt» og omsetningsverdien skal legges til grunn.

Ordlyden er imidlertid uklar på hvilket tidspunkt man skal måle omsetningsverdien. Når det gjelder BitCoin kan omsetningsverdien skille nokså mye på kort tid.

I eksempelet kommer problemstillingen på spissen: dersom omsetningsverdien porteføljen på 250 BitCoin skal måles 15. januar er verdien 500 000kr, mens målt 15. februar er verdien 425 000kr.

«Det er omsetningsverdien på tidfestingstidspunktet som er avgjørende; denne regelen synes sikkert etablert i praksis, selv om den ikke fremgår klart av lovteksten.», jf Zimmer (2009) s. 130.

Det er ikke gitt spesielle regler om tidfesting av inntekt ved omsetting av formuesobjekter, og hovedregelen er derfor realisasjonsprinsippet etter sktl § 14-2 første ledd annet punktum; «fordelen som innvinnes ved overføring fra andre, tas til inntekt når skattyteren får en ubetinget rett til ytelsen».

⁴¹ Rt 1995 s 872 på side 876.

⁴² Se nedenfor punkt 5.2.2.1.3

Spørsmålet er derfor når B har fått en «ubetinget rett til ytelsen».

I Rt 2009 s 32, som gjaldt tidfesting av inntekt og fradrag i rente- og valutaswapavtaler, uttaler førstvoterende «...det avgjørende må være at det har oppstått en ubetinget rett/forpliktelse. Det vil i gjensidig bebyrdende kontraktsforhold normalt innebære at skattyter selv må ha prestert egen ytelse...». ⁴³

Ved avtale om salg av bil mot BitCoin har B prestert sin ytelse når bilen er levert. Først da har B oppnådd en «ubetinget rett» til BitCoin-vederlaget. I eksempelet gitt ovenfor vil derfor tidfestingen av oppnådd «fordel vunnet ved...realisasjon av andre formuesobjekter» etter § 5-30 være 15. februar, jf § 14-2 første ledd annet punktum.

Ettersom verdifastsettelsen etter § 5-3 er sammenfallende med tidfestingstidspunktet skal verdien BitCoin omsettes for den 15. februar legges til grunn.

Når verdien av BitCoin på leveringsdato legges til grunn, og tidfestingstidspunktet er sammenfallende, skal derfor 425 000kr utgjøre utgangsverdien.

5.2.2.1.4 Sammenfatning

Det er således skatteplikt som «fordel» salg av bil mot vederlag i BitCoin. Skattelovens fordeelsbegrep bestemmer at differansen mellom inngangsverdien og utgangsverdien skal inngå i alminnelig inntekt.

Inngangsverdien utgjør normalt bilens kostpris, her 300 000kr. Utgangsverdien utgjør normalt vederlaget for bilen som er BitCoins porteføljens omsetningsverdi på tidfestingstidspunktet den 15. februar, her 425 000kr.

Differansen mellom inngangsverdien og utgangsverdien er 125 000kr. Etter ssv § 3-3 er satsen for tiden 27%. Det betyr at 33 750 kr ($125000 \cdot 0.27$) går til skatt fra B.

5.2.2.2 Porteføljen med BitCoin

Inngangsverdien settes normalt til kostpris. B har her betalt for BitCoin med en bil som har en omsetningsverdi på 500 000kr. For A skal bilens omsetningsverdi på 500 000kr legges til grunn som utgangsverdi på porteføljen med BitCoin, jf sktl § 5-3. Dermed oppnår man sym-

⁴³ Jf Rt 2009 s 32 avsnitt 48.

metri mellom utgangsverdi for A og inngangsverdi for B når man legger bilens omsetningsverdi til grunn.

For B som mottar en portefølje med BitCoin vil bilens omsetningsverdi derfor utgjøre inngangsverdien. Det vil si at hver BitCoin får en inngangsverdi på 2000kr (500 000kr/250BitCoin).

5.2.2.2.1 Viderealg av porteføljen med BitCoin

Ved viderealg av BitCoin vil det på nytt bli et skattepliktig oppgjør etter sktl § 5-1 (1) og sktl § 5-30.

BitCoin kan være vanskelig å individualisere fordi hver mottatt BitCoin registreres som en overføring med en dato og antall BitCoin mottatt. Derfor kan man få problemer med å vite hvilke BitCoin som har blitt solgt. Sktl § 14-5 annet ledd bokstav b gir et først inn først ut prinsipp for varer. Regelen innebærer at den første varen som ble produsert, skal anses å være solgt først når varene ikke kan individualiseres, dvs skilles fra hverandre og foreta et oppgjør for hver av de enkelte objekter. Det samme gjelder for aksjer etter § 10-36 første ledd. Ingen av disse hjemlene omfatter formuesobjekter som ikke er vare eller aksjer. Allikevel gjør de samme begrunnelser seg gjeldende ved realisasjon av BitCoin som ikke kan individualiseres, og det bør fremstå som skjønnsmessig å foreta en analogi fra sktl § 14-2 annet ledd bokstav b.

Dermed bør FIFO-prinsippet i § 14-5 annet ledd bokstav b ved analogisk tolking legges til grunn ved realisasjon av BitCoin. Under avsnitt 5.2.3.1.4 gis det eksempler på hvordan dette prinsippet fungerer i praksis.

Når bilselger selger sine BitCoin videre skal vederlaget legges til grunn som utgangsverdi.

Eksempel: B selger 250 BitCoin til C for 2200kr pr BitCoin (550 000kr). Differansen mellom inngangsverdien på 500 000kr og utgangsverdien på 550 000kr utgjør skattepliktig fordel, og inngår i alminnelig inntekt.

5.2.3 For A

I det følgende behandles de skattemessige sidene ved bilkjøpet sett fra bilkjøpers side. Jeg legger til grunn at bilen erverves av skattyter i virksomhet. I stedet for å benytte betegnelsen «bilkjøper» blir det her mer ryddig å benytte betegnelsen «A».

5.2.3.1 Porteføljen med BitCoin

5.2.3.1.1 Skatteplikt

Sktl § 5-30 første ledd, jf § 5-1 første ledd bestemmer skatteplikt for «fordel vunnet ved...realisasjon av ... formuesobjekt i virksomheten».

BitCoin anses som formuesobjekt, og «overføring av eiendomsrett mot vederlag», som ved salg, er dermed skattepliktig jf § 9-2 første ledd bokstav a.

A mottar en bil som vederlag. Et «vederlag» er «alle motytelser som faller inn under skattelovens fordelsbegrep»; jf Zimmer (2009) s. 257. En bil faller inn under skattelovens fordelsbegrep, og er således et «vederlag» etter § 9-2 første ledd.

Det foreligger således skatteplikt dersom salget innebærer en økonomisk «fordel». Selger skattyter med tap gis det fradrag for dette, jf § 9-4 første ledd, og § 6-2 første ledd.

5.2.3.1.2 Innvinning av fordel

Etter uttalelsene i Rt 1995 s 872 «Eide» kreves det at «det må foreligge en bindende avtale om overdragelse». Det kreves også at de «vesentligste av vilkårene for at erververen kan kreve formuesgjenstanden avstått til seg, er fastlagt» herunder at «størrelsen av vederlaget må være fiksert». Med det presiseres at «avhendelse foreligger når gevinsten er klarlagt og sikret for selgerne».

Hvis en bindende avtale om salg av BitCoin mot bil er inngått er det klart nok en «bindende avtale om overdragelse». Grunnvilkåret er med det oppfylt.

Spørsmålet er så om en slik avtale innebærer at vederlaget er «fiksert». Det er bilens omsetningsverdi på tidfestingstidspunktet som skal legges til grunn, jf § 5-3. En ny bil vil trolig ikke tape seg i verdi når den står ubrukt i butikken og vederlaget for porteføljen med BitCoin er derfor «fiksert» og «gevinsten klarlagt og sikret» for A den 15. januar, jf Rt 1995 s 872.

Hadde eksempelet omhandlet en bruktbil ville det være mer usikkert om verdien på bilen hadde holdt seg uforandret til 15. februar. Denne usikkerheten taler for å ikke anse vederlaget som fiksert den 15. januar hvis det hadde vært tale om en bruktbil. Eksempelet omhandler dog en nybil, og vurderingene tar utgangspunkt i dette.

Porteføljen med BitCoin ville i eksempelet bli ansett for å være «realisert» 15. januar, og fordelen dermed «innvunnet» samme tidspunkt.

5.2.3.1.3 Verdifastsettelse og tidfesting

Bilens omsetningsverdi på tidfestingstidspunktet legges til grunn, jf § 5-3. Som nevnt er verdifastsettelse og tidfesting to ulike skatterettslige elementer, men etter praksis er tidspunktene sammenfallende.

Hovedregelen er realisasjonsprinsippet etter sktl § 14-2 første ledd annet punktum; det avgjørende er når skattyteren har fått en «ubetinget rett til ytelsen».

Det avgjørende er når skattyter selv har «prestert egen ytelse», jf Rt 2009 s 32. I eksempelet er levering og betaling 15. februar. Først på dette tidspunkt har skattyter prestert egen ytelse og fått en «ubetinget rett til...» bilen.

Bilens omsetningsverdi den 15. februar skal legges til grunn både for verdifastsettelsen etter § 5-3, og tidfestingen etter § 14-2 første ledd annet punktum.

Porteføljen med BitCoin får således en utgangsverdi som tilsvarer 2000kr pr BitCoin (500 000kr/250BitCoin).

5.2.3.1.4 Sammenfatning og eksemplifisering

Salg av BitCoin mot bil utgjør en skattepliktig fordel. Differansen mellom inngangsverdi og utgangsverdi inngår i alminnelig inntekt og av dette trekkes normalt 27% til skatt, jf ssv § 3-3.

Ettersom BitCoin er klassifisert som et formuesobjekt skal inngangsverdi og utgangsverdi fastsettes for hver enkelt BitCoin. Etter analogi fra § 14-5 (2) b bør FIFU-prinsippet legges til grunn.

Hvis skattyter har kjøpt alle 250 BitCoin for 1500kr hver, vil skattepliktig «fordel» fastsettes slik:

Utgangsverdi pr BitCoin blir 2000kr (500 000kr / 250 BitCoin).

Sammenlagt 500 000kr.

Inngangsverdi pr BitCoin er 1500kr.

Sammenlagt 375 000.

Differanse for hver BitCoin som inngår i alminnelig inntekt blir 500kr (2000kr - 1500kr).

Sammenlagt 125 000 (500 000 – 375 000kr).

Beregningsgrunnlag 125 000kr.

Til beskatning $(125\,000\text{kr} * 0.27\%)$ 33 750kr.

Har skattyter kjøpt en 500 BitCoin for 1500kr pr enhet for de første 125 BitCoins, og deretter 1300kr pr enhet for de siste 375 BitCoins og 250 ytes som vederlag for en bil med 500 000kr i omsetningsverdi må fordelingen fastsettes slik i tråd med FIFO-prinsippet i § 14-5 (2) b:

Utgangsverdi pr BitCoin blir 2000kr (500 000kr / 250 BitCoin).

Sammenlagt 500 000kr.

For de første 125 BitCoin blir differanse pr enhet 2000kr – 1500kr = 500kr.

Sammenlagt 62 500kr.

For de siste 125 BitCoin blir differanse pr enhet 2000kr – 1300kr = 700kr.

Sammenlagt 87 500kr.

Beregningsgrunnlag 150 000kr (62 500 + 87 500).

Til beskatning $(150\,000 * 0.27)$ 40 500kr.

Skattyter har da igjen 250 BitCoin av de sist ervervede BitCoins som har 1300kr i inngangsverdi pr enhet, som følge av FIFO-prinsippet. Skattyter kan således ikke velge hvilke av BitCoinene som har blitt solgt, såfremt han ikke finner en måte å individualisere de på.

Skattyter kan ha 250 BitCoin med 250 ulike inngangsverdier og da må gevinst på hver eneste BitCoin utregnes. Når BitCoin er så volatil er ikke det en upraktisk mulighet.

5.2.3.2 Bilen

Inngangsverdien settes til kostpris. Bilkjøper har i eksempelet betalt for bilen med en portefølje BitCoins som har en omsetningsverdi tilsvarende 425 000kr. Det er dette som utgjør kostpris og dermed inngangsverdien.

For selger av bilen skal utgangsverdien av denne utgjøre omsetningsverdien til BitCoin porteføljen som tilsvarende 425 000kr, jf sktl § 5-3 og ovenfor. Dermed oppnår man symmetri mellom utgangsverdi for selger av bilen og inngangsverdi for kjøper av bilen når man legger omsetningsverdien som porteføljen med BitCoin utgjør til grunn.

Selges bilen senere vil differansen mellom inngangsverdien på 425 000kr og vederlaget som mottas utgjøre skattepliktig fordel som inngår i alminnelig inntekt.

5.3 Transaksjonsvalidering ved solo-mining

5.3.1 Beskrivelse

Med «solo-mining» menes at en enkelt skattyter benytter eget datautstyr til å foreta transaksjonsvalidering av BitCoin mellom to parter. I de første årene i BitCoins levetid holdt det med vanlige datamaskiner for å foreta transaksjonsvalidering. Nå kreves det betydelig mer utstyr, som kan være nokså kostbart ettersom de kryptografiske utfordringene øker.

Derfor vil verdien av å behandle dette være begrenset til tilfeller hvor en personlig skattyter har nokså mye datakraft til sin disposisjon. Jeg har likevel funnet det verdifullt å ta med behandlingen av «solo-mining» fordi transaksjonsvalidering ser ut til å være en sentral komponent i hvordan kryptovalutaer fungerer generelt. For en del andre kryptovalutaer kan transaksjonsvalidering foretas med vanlige bærbare datamaskiner.⁴⁴

5.3.2 Utgjør transaksjonsvalidering skattemessig virksomhet?

5.3.2.1 Virksomhetsbegrepet

Skatteloven inneholder ingen definisjon av begrepet «virksomhet». Likevel gjøres «enhver fordel vunnet ved...virksomhet» til gjenstand for beskatning, jf sktl § 5-1 første ledd.

Lovforarbeidene presiserer imidlertid at begrepet «virksomhet» benyttes i skatteloven om aktivitet som har et visst omfang og en viss varighet, som utøves for skattyterens regning og risiko, og som har økonomisk karakter som objektivt sett er egnet til å gi overskudd, jf Ot. prp. nr 86 1997-98 s 48.

Som i selskapsretten må man se de ulike komponentene i virksomhetsbegrepet opp mot hverandre og foreta en helhetsvurdering. Woxholth betegner dette som komplementære størrelser og trekker frem at kravet til omfang vil kunne reduseres dersom det foreligger betydelig varighet og motsatt.⁴⁵ «Det må være det samlede inntrykk som er avgjørende, ikke en mer isolert vurdering av de to komponentene», jf Woxholth (2012) s. 35.

Virksomhetsbegrepet sett fra et skatterettslig ståsted synes å ha overskuddsmomentet som komplementær størrelse for de øvrige kriterier. For eksempel ved utleie av løsøre trekker Lignings-ABC frem at i relasjon til kravet om «et visst omfang» er utgangspunktet i vurderingen hvorvidt det foretas korttidsutleie eller langtidsutleie. Korttidskontrakter innebærer som regel mer aktivitet, og derfor vil dette normalt være virksomhet. På den annen side vil langtidskon-

⁴⁴ Charlton (2014).

⁴⁵ Woxholth (2012) s 35.

trakter ikke anses som virksomhet. Men dersom utleier får vederlag utover dekning av verditap på gjenstanden samt en rimelig avkastning av den investerte kapital, vil dette være et moment som trekker i retning av virksomhet.⁴⁶ Overskuddsmomentet vil derfor kunne komplementere kravet om «et visst omfang».

Overskuddsmomentets dominans i virksomhetsvurderingen fremkommer også av Rt 1985 s 319 «Ringnes» hvor førstvoterende uttaler på side 323 at «det sentrale i virksomhetsbegrepet... er at virksomheten objektivt sett må være egnet til å gi overskudd, om ikke i det år likningen gjelder så i alle fall på noe lengre sikt.».

Når kapital er et selvstendig hjemmelsgrunnlag, jf sktl § 5-1 første ledd, tilsier dette at ikke enhver aktivitet som gjentar seg over tid og bidrar til økonomisk overskudd er å anse som virksomhet.⁴⁷

Hvorvidt transaksjonsvalidering av BitCoin vil anses som virksomhet må derfor vurderes etter komponentene i virksomhetsbegrepet med en helhetsvurdering som avgjørende.

5.3.2.2 *Et visst omfang*

Kravet om en aktivitet av et visst omfang avgrenser mot mer begrensede handlingskomplekser.⁴⁸ En enkeltstående transaksjon vil vanligvis ikke kunne anses som virksomhet.⁴⁹

Ligningspraksis ved utleie av bygninger trekker grensen ved fem utleieenheter hvis formålet er bolig- og fritidsformål, eller 500 kvm hvis det er til forretningsformål. Men utleie av kun én boligenhet vil også kunne være virksomhet hvis det utgjør mye aktivitet som ved korttidsutleie eller tilsyn og vask av lokaler.⁵⁰ Også ikke-fysisk aktivitet som administrasjon inngår i vurderingen.⁵¹

Transaksjonsvalidering foretas ved å installere et program på en PC eller annet utstyr med databehandlingskraft som deretter på egenhånd utfører valideringene. I en slik prosess vil det ofte være nødvendig for skattyter å gå til anskaffelse av egnet utstyr, gjøre endringer i brannmuren og installere software. Deretter vil det være driftsaktivitet etter behov. Går man til anskaffelse av kun én maskin vil oppsett og drift utgjøre svært lite aktivitet.

⁴⁶ Skattedirektoratet (2014) s. 1556.

⁴⁷ Lindsjörn (2008) s. 4.

⁴⁸ Woxholth (2012) s. 35.

⁴⁹ Ot. prp. nr 86 s 1997-98 s 48.

⁵⁰ Skattedirektoratet (2014) s. 1555.

⁵¹ Skattedirektoratet (2014) s. 1553.

Anskaffer man 10-15 vil oppsett kunne innebære en god del mer tilrettelegging som tilpassing av strømanlegg eller installasjon av kjøleanlegg. I tillegg vil driftsaktiviteten øke med antall enheter, som feilretting og reklamasjoner på teknisk utstyr samt oppdatering av software.

Også strømforbruket tilsier at aktiviteten har et visst omfang; 10 maskiner av typen «Antminer S5»⁵² vil forbruke 5,9kw i timen og med en strømpris på 1kr pr kilowatt øke strømregningen med ca 4200kr pr måned.

Hvis korttidsutleie av én boligenhet vil kunne utgjøre virksomhet, er det gode grunner til å anta at drift av en mining-rig på 10-15 enheter også har «et visst omfang».

Under dette synes å være mer tvilsomt, og må vurderes i sammenheng med overskuddsmomentet. Drifter man eksempelvis fem enheter stiller det større krav til et mer betydelig overskudd målt mot skattyters faktiske tidsbruk på oppsett og drift.

Selv om grensen må trekkes i det enkelte tilfelle, er det etter mitt syn utvilsomt at oppsett og drift av utstyr som bedriver transaksjonsvalidering av BitCoin vil kunne oppfylle kravet til «en aktivitet av et visst omfang».

5.3.2.3 *En viss varighet*

Aktiviteten må ha en viss varighet. Lovforarbeidene tilbyr ikke noen inngående grenser for den kvantitative vurderingen. Imidlertid uttales at «...også aktivitet av kortere varighet vil kunne regnes som virksomhet når forholdene tilsier at aktiviteten er påbegynt med sikte på et mer varig inntektserverv, men skattyteren har måttet har måtte avslutte aktiviteten på grunn av uforutsette etterfølgende omstendigheter.», jf Ot. prp. nr 86 1997-98 side 48. Det betyr at om skattyter har påbegynt virksomhet med sikte på drift i noen år, for så å bli utsatt for sykdom de første månedene og må stanse, vil kravet til «en viss varighet» være oppfylt.

Som en slags nedre grense uttales det i lovforarbeidene at enkeltstående transaksjoner i alminnelighet ikke vil kunne anses som virksomhet.⁵³

Men «forretningsforetak som tilfredsstiller de øvrige kriteriene for virksomhet vil falle inn under begrepet selv om det dreier seg om en mer kortvarig og avgrenset aktivitet.». Som eksempel på det siste i relasjon til varighetskravet er Rt 1934 s 229 hvor Norsk hesteeierforening

⁵² <https://www.bitmaintech.com/productDetail.htm?pid=00020150303095018716e2uWKIA70662>

⁵³ Ot. prp. nr 86 1997-98 s. 48.

(som var en skattefri innretning) ble beskattet for inntekt i virksomhet inntjent i løpet av bare to dager 1929.⁵⁴

I Lignings-ABC vurderes utleie av boligenhet, og det uttales i relasjon til kravet om «en viss varighet» at noen måneder vil være tilstrekkelig.⁵⁵ Dette baseres på en bindende forhåndsuttalelse (BFU 24/2010) som isolert sett ikke tilbyr noen rettskildevekt utover å være et uttrykk for ligningspraksis. Imidlertid synes det trygt å legge til grunn at noen måneder er tilstrekkelig, når Rt 1934 s 229 stadfester en ligning hvor bare to dager oppfyller kravet til en viss varighet.

Ved transaksjonsvalidering av BitCoin skal det derfor ikke så meget til. Tilfredsstiller transaksjonsvalideringen de øvrige kravene i virksomhetsbegrepet, vil det være tilstrekkelig at skattyter har påbegynt transaksjonsvalideringen med sikte på å drive aktivitet med en viss varighet, helt nede i to dager.

Allikevel synes det å stilles større krav til overskudd for å kompensere for kortvarig aktivitet. I Rt 1934 s 229 var det tilstrekkelig med to dager, men det var tale om veddeløp på Bjerke i Oslo. Disse løpene kan omsette for betydelige summer på kort tid.⁵⁶ Det ville nok være mer tvilsomt om kravet tilfredsstilles ved transaksjonsvalidering av BitCoin i to dager hvor overskuddet ikke er spesielt stort.

Bedriver man transaksjonsvalidering av BitCoin over noen måneder med overskudd, bør det etter dette i utgangspunktet tilfredsstille kravet om «en viss varighet». Utøves aktiviteten over kortere tid, må det stilles større krav til et mer betydelig overskudd. Kapitalgevinst er som nevnt et eget hjemmelsgrunnlag for skatt, og fanger derfor opp inntjeningen om overskuddet ikke er betydelig nok sett opp mot varigheten.⁵⁷

Det er således konkrete individuelle vurderinger som må til med overskuddsmomentet som kompensator, men utgangspunktet er etter mitt syn at 10-11 måneder vil utgjøre en tilstrekkelig mengde tid generelt. Dette er i tråd med BFU 24/2010 hvor 10-11 måneder var nok. For transaksjonsvalidering av BitCoin vil samme utgangspunkt gjelde.

⁵⁴ Aarbakke (1990) s. 126.

⁵⁵ Skattedirektoratet (2014) s. 1555.

⁵⁶ Bjerke oppgir høyeste dagsomsetning til 32,9mill en dag i 2005, jf <http://www.bjerke.no/Om-Travbanen/Nokkeltall/>

⁵⁷ Jf avsnitt 6.2.

5.3.2.4 *For skattyters regning og risiko*

Lovforarbeidene krever at aktiviteten utøves for skattyters «regning og risiko». Det blir således spørsmål om hvorvidt investeringer og vedlikeholdskostnader foretas med skattyters midler, hvorvidt skattyter må bære underskuddet, og hvorvidt skattyter har krav på overskuddet.

Ved transaksjonsvalidering av BitCoin benytter man datakraft fra egnede maskiner som man må investere i. Disse maskinene benytter en god del strøm, og hvorvidt det er skattyteren selv som er risikoeksponert for endrede strømpriser, utstyrsfeil, og lignende er avgjørende i relasjon til kravet om at aktiviteten må utøves for skattyters «regning og risiko».

Deles denne kostnaden av andre vil det etter nærmere omstendigheter kunne foreligge et arbeidsforhold, eller et selskap.

Tilsvarende krever formuleringen «egen regning og risiko» at skattyter må dekke underskuddet, og har krav på overskudd. Må kostnadene bæres av skattyteren, og han har krav på et eventuelt overskudd – vil aktiviteten utøves for skattyters «regning og risiko».

Skattyter som kjøper og drifter en «mining-rig» for egne penger, og som får ubetinget eierskap til de BitCoin han mottar fra BitCoin-systemet oppfyller kravet.

5.3.2.5 *Økonomisk karakter*

Det siste kriteriet i virksomhetsbegrepet er at aktiviteten må ha økonomisk karakter og må objektivt sett være egnet til å gi overskudd, jf Ot. prp. nr 86 1997-98 s 48.

Med «økonomisk karakter» menes at aktiviteten må «...gå ut på å skape verdier, i motsetning til f.eks. å forbruke de, drive veldedig aktivitet, utdanning, omsorg o.l.», jf Zimmer «Lærebok i skatterett» 6. utgave s. 134. Tjener man BitCoins ved transaksjonsvalidering skaper man verdier fordi markedsetterspørselen tilsier at den har en pengeverdi.

For det andre følger det av forarbeidene så vel som Rt 1985 s 319 «Ringnes» at «...virksomheten objektivt sett må være egnet til å gi overskudd, om ikke det år ligningen gjelder, så iallefall på noe lengre sikt.».

Det betyr at det ikke stilles krav til et faktisk overskudd, men at virksomheten «egnet» til å gå med overskudd.

Vurderingen av hvorvidt aktiviteten «egnet til å gå med overskudd» skal ikke bare legge det inneværende året til grunn, men skal «ha utviklingen over en årrekke for øye». Aktiviteten kan således gå med underskudd i flere år uten miste virksomhetskarakteristikken.⁵⁸ Karakteristikken kan også endre karakter. Dette var tilfelle i Rt 1985 s 319 hvor drift av jordbrukseidendom ble ansett som virksomhet og fradrag for underskudd derfor godtatt i 1978, men i 1979 ble driften ikke ansett som virksomhet og fradrag derfor nektet.

Det sentrale er således at aktiviteten som skaper bruttoinntekter må overstige utgiftene som er forbundet med den. Aktiviteten må være «egnet til å skape overskudd».

Når man skal regne ut hvor mye man kan tjene på transaksjonsvalidering, er det flere kalkulatorer utviklet til dette formålet.⁵⁹ Parametere som har innvirkning er blant annet prisen på utstyret, strømforbruket, strømprisene, datakraften (oppgitt i gigahashes pr sekund), hvor mange BitCoin man kan forvente å få tildelt, og BitCoin kursen. Kalkulatoren regner så ut hvor lang tid det vil ta å gå med overskudd.

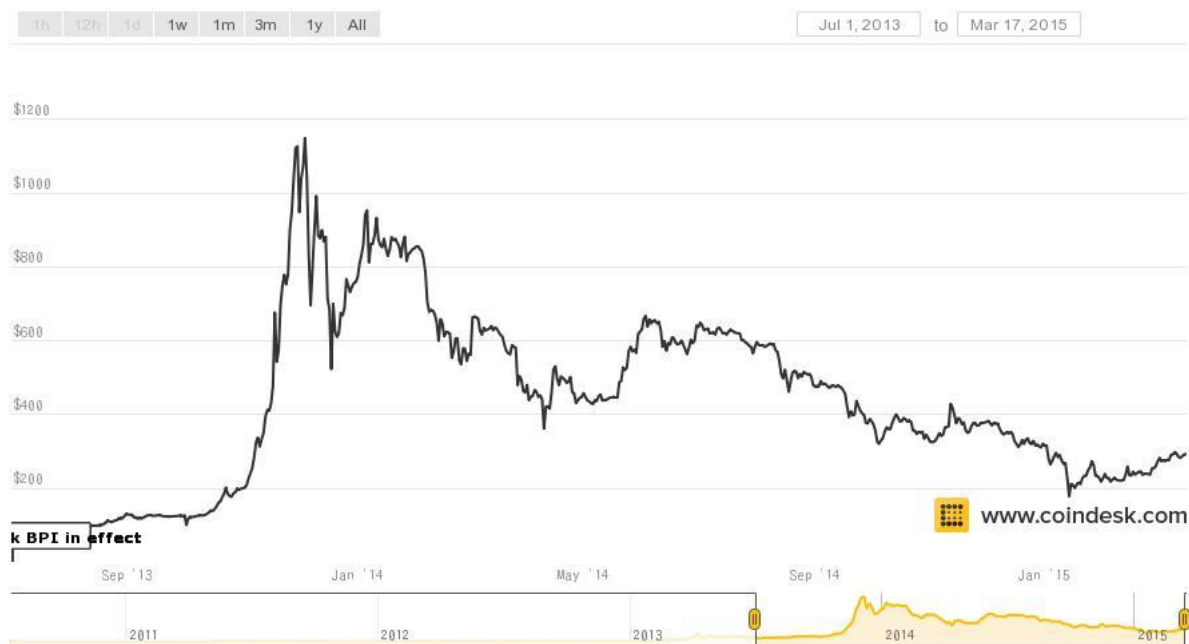
Tar man utgangspunkt i kalkulatorens standardverdier og tilføyer en strømpris på 0,13 USD per kilowatt, innkjøp av 10 «Antminer S5» maskiner tilsvarende 3690 USD totalt, og dagens BitCoin-kurs, konstrueres det sentrale poeng: med en kurs på 291USD vil man aldri kunne få et overskudd. Slik prisene på utstyr og strøm er i dag, må kursen ligge på ca 350USD før man etter 301 dager vil gå med overskudd.

Det er altså sterkt kursavhengig om transaksjonsvalidering vil kunne ende med et overskudd.

Ettersom overskuddsvurderingen må være objektiv bør det for BitCoin ta utgangspunkt i kurshistorikken. Nedenfor kan man se kursutviklingen fra 01.07.2013 til 17.03.2015.

⁵⁸ Zimmer (2009) 134.

⁵⁹ Se som eksempel <http://www.vnbitcoin.org/bitcoincalculator.php>

Når BitCoin ble lansert i 2009 var den praktisk talt verdiløs. Den 4. desember 2013 var kursen 1147 USD, mens den 14. januar 2015 var 177 USD. Som det fremgår av grafen har kursen holdt seg over 400 USD i ganske lang tid.

Legger man en kurs på 400 USD til grunn, vil man tjene BitCoins for 48,78 USD pr dag (eller 147 700 NOK i året) med parameterne i eksempelet over. Legger man toppunktet til grunn som var 1147 USD, oppnår man en årlig inntjening på 423 500kr med bare ti maskiner.

Selv om man i dag ikke ville ha gått i overskudd i eksempelet, skal man se aktiviteten over flere år og anslå hvorvidt transaksjonsvalideringen er «egnet» til å gi overskudd. Det bør etter mitt syn være nokså trygt å legge til grunn at i transaksjonsvalidering av BitCoin «objektivt sett er egnet til å gi overskudd», jf Rt 1985 s 319.

Hvis BitCoin i fremtiden mister hele, eller mesteparten av sin verdi, vil transaksjonsvalideringen ikke kunne gå med overskudd og aktiviteten således miste sin karakter som virksomhet. Men slik det er i dag, og forutsatt at man har en eller flere maskiner med adekvat datakraft, tilfredsstiller transaksjonsvalideringen kravet til «økonomisk karakter».

5.3.2.6 Når er virksomheten påbegynt?

Det kan være en glidende overgang fra når en virksomhet planlegges påbegynt, og når den faktisk er påbegynt. Rene planer ikke er nok; det må være satt i gang en aktivitet.⁶⁰

⁶⁰ Aarbakke (1990) s. 132.

Installasjon og oppsett av maskinene er nødvendig arbeid for å kunne bedrive transaksjonsvalidering, og bør ses som en del av den inntektsbringende aktivitet. I tiden mellom innkjøp og installasjon foreligger det kanskje muligheter for avbestilling hvis skattyter ombestemmer seg, mulig forsinkelse av leveranse osv. Skattyters aktivitet er derfor svært lav, og ligger etter mitt syn nærmere planlegging enn aktivitet. Dette taler for å ikke anse virksomheten som påbegynt ved innkjøp.

Først etter mottatt leveranse vil det kunne igangsettes en aktivitet. Nærmere bestemt når skattyter installerer og setter opp utstyret. Først da foreligger en faktisk aktivitet som overskrider planleggingsfasen, og er etter mitt syn tidspunktet virksomheten må anses påbegynt.

5.3.2.7 Sammenfatning og konklusjon

Transaksjonsvalidering av BitCoin kan etter dette utgjøre skattemessig virksomhet. Det må likevel i utgangspunktet trekkes en grense mot lav aktivitet over kortere tid, eller hvor kursen har holdt seg lav over en lengre periode slik at overskuddspotensialet ikke lenger er reelt. Er kursen svært høy vil overskuddsmulighetene være så store at en ellers for lav og kortvarig aktivitet likevel vil kunne betraktes som virksomhet.

5.3.3 Skatteplikt, innvinning, verdsettelse og tidfesting

Skattyter som mottar BitCoin i betaling for vellykkede transaksjonsvalideringer i virksomhet vil ha skatteplikt etter sktl § 5-1 første ledd, jf § 5-30 første ledd.

Fordelen innvinnes etter hvert som BitCoin mottas av BitCoin systemet. Først da foreligger det en aktuell inntekt, og ikke bare en inntektsmulighet.

Det er omsetningsverdien ved tidfestingstidspunktet⁶¹ som skal legges til grunn, jf § 5-3.

Realisasjonsprinsippet i sktl § 14-2 (1) annet punktum har som vilkår at fordelen må være innvunnet ved «overføring fra andre». BitCoin mottatt som betaling for transaksjonsvalidering overføres ikke fra andre, men fra BitCoin systemet. BitCoinene skapes i og med valideringen. Dette vilkåret er ikke oppfylt.

Dermed skjer tidfestingen etter den nominelle hovedregel i § 14-2 første ledd første punktum for inntekt «...som opptjenes innenfor skattyters egen økonomi», jf Zimmer (2009) s. 311.

⁶¹ Jf ovenfor punkt 5.2.2.1.3.

Sktl § 14-2 (1) første punktum bestemmer at «med mindre annet er bestemt, skal en fordel tas til inntekt det året da fordelene tilflyter skattyteren. BitCoin mottas stort sett med én gang valideringen er utført. Det er da fordelene «tilflyter skattyteren».

Eksempel: Skattyter mottar 25 BitCoin i betaling for transaksjonsvalidering 15. desember, her tilflyter fordelene skattyter 15. desember og tidfesting skjer samtidig. Er det avvik mellom når kravet oppstår og når betalingen mottas, er det som nevnt tidspunktet BitCoinene «tilflyter skattyteren» som er avgjørende for tidfestingen og dermed omsetningsverdien. Mottar skattyter BitCoin 20. januar for transaksjonsvalidering utført 15. desember, tidfestes dermed inntekten den 20. januar.

Dersom kursen er på 3200kr 15. desember vil 80 000kr (3200kr*25BC) inngå i alminnelig inntekt.

Denne inntekten skal også inngå i personinntekt for selvstendig næringsdrivende etter sktl §12-2 bokstav g, og § 12-10 iflg, som danner grunnlaget for toppskatt og trygdeavgift jf §12-1. Jeg behandler ikke disse reglene i det videre.

5.3.4 Fradrag

Sktl § 6-1 første ledd bestemmer at «det gis fradrag for kostnad som er pådratt for å erverve, vedlikeholde eller sikre skattepliktig inntekt.»

Skattyter kan dermed kreve fradrag i alminnelig inntekt dersom (1) det har funnet sted en oppofrelse, og (2) denne oppofrelsen har en tilknytning til inntekten eller dens inntektsskapende aktivitet.⁶² Vilkårene er kumulative.

I utgangspunktet skilles det mellom kostnader som er forbrukt, og erverv av formuesobjekt. Førstnevnte utgjør vanligvis en oppofrelse og kan dermed direkte fradragsføres, mens sistnevnte ikke innebærer noen egentlig oppofrelse men en ombytning. Erverv av driftsmiddel skal dermed avskrives etter § 6-10, jf § 14-30 iflg.

Utgifter til strøm og annet vedlikehold som eksempelvis bruk av termisk pasta, vil innebære en «oppofrelse», og kan fradragsføres direkte. Hvis skattyters BitCoin opptjent i virksomheten blir stjålet er dette også en «oppofrelse» som er fradragsberettiget.⁶³

⁶² Zimmer (2009) s. 174-176.

⁶³ Zimmer (2009) s. 189.

Skattyter som går til anskaffelse av maskiner som skal benyttes til transaksjonsvalidering har etter et ombytnings synspunkt ikke oppfylt vilkåret til oppofrelse.

Imidlertid gjøres det unntak etter §14-40 annet ledd som bestemmer at «driftsmiddel med kortere brukstid enn tre år, eller lavere kostpris enn 15 000kr kan fradragsføres eller avskrives». Vilåårene er alternative. Utstyr til «mining» vil i mange tilfeller være nærmest ubrukelige til dette formål etter 2-3år, avhengig av vanskelighetsgraden om øker i takt med antall transaksjoner som gjennomføres. Hvis man ikke bytter ut utstyret etter hvert som de kryptografiske utfordringene øker, vil forholdet mellom antall BitCoin maskinen klarer å «mine» som følge av datakraft, og utgiftene til strøm lede til at overskuddsmulighetene viskes ut.

Det er ikke åpenbart at utstyret har en brukstid på minst tre år, selv om dette blir en konkret vurdering. Jeg legger til grunn at utstyret ikke har en brukstid på minst tre år for skattyteren, og første alternative vilkår for unntak i § 14-40 annet ledd er oppfylt hvis skattyteren ønsker å benytte seg av muligheten for direkte fradrag. Selv om datautstyr normalt anses å ha en levetid på over tre år,⁶⁴ er maskinene som benyttes til «mining» designet for å kjøre software til dette formålet.⁶⁵ Flere av de vil trolig være utdaterte innen tre år og kan dermed ikke likestilles med vanlige datamaskiner. Men benytter man en PC til å «mine» andre kryptovalutaer vil disse maskinene måtte avskrives.

Således er det første vilkåret i § 6-1 første ledd om oppofrelse oppfylt for selve maskinene.

Vilkåret om tilknytning setter begrensninger på hvilke kostnader som skattyter kan fradragsføre etter § 6-1 første ledd. Kostnadene må være pådratt «for å erverve» inntekten.

Det betyr at skattyter som bedriver transaksjonsvalidering ikke kan kreve fradrag fullt ut for maskiner han også benytter til privat bruk, jf § 6-14 som bestemmer dette for «elektronisk kommunikasjon». Skattyter kan heller ikke kreve fradrag for strømkostnadene som er pådratt i husholdningen for øvrig. En slik kostnad vil holdes utenfor etter § 6-1 annet ledd som avskjærer fradragsrett for «private kostnader» til «bolig, mat og underhold». Skattyter må derfor sannsynliggjøre at frdragene han fører opp er pådratt i virksomheten og ikke privat.

Tidfesting av frdragene skjer etter § 14-2 annet ledd, også når det oppstår en «ubetinget forpliktelse for skattyteren til å dekke eller innfri kostnaden.». Det betyr at skattyters fradrag må

⁶⁴ Skattedirektoratet (2014) s. 353.

⁶⁵ Se om såkalt ASIC-minere: http://en.wikipedia.org/wiki/Application-specific_integrated_circuit

tidfestes etter når skattyteren har en plikt til å dekke kostnaden, og ikke når betaling faktisk skjer eller kravet forfaller.⁶⁶

Har skattyter mottatt maskiner 1. desember har motparten prestert sin ytelse, og skattyter har en plikt til å betale som følge av dette. At han kan utsette betaling til 1. februar er uten betydning for tidfestingen. Vilåårene ville således være oppfylt 1. desember.

5.3.5 Viderealg, verdsettelse og tidfesting

Skattyter som videreaeler BitCoin ervervet ved transaksjonsvalidering i virksomhet, selger i praksis et formuesobjekt som er skattepliktig etter sktl § 5-1 første ledd, jf § 5-30.

Inngangsverdien vil i utgangspunktet settes til kostnaden, og utgangsverdien til verdien av vederlaget.⁶⁷

Investeringskostnadene til maskiner og lignende blir omfattet av §6-1 første ledd og dermed ikke medberegnet i inngangsverdien, jf nedenfor.

I mer vanlige tilfeller vil man kunne legge omsetningsverdien av tjenesten eller vederlaget ytet til grunn (kostnaden) som inngangsverdien på varen. I BitCoin sitt tilfelle er det umulig å vite hva slags økonomisk verdi transaksjonsvalideringen har.

Imidlertid bør beregningsgrunnlaget det trekkes skatt av ved innvinning kunne legges på inngangsverdien, hvis ikke blir det en dobbeltbeskatning av samme grunnlag.

Eksempel: mottatt BitCoin fra transaksjonsvalidering verdsatt til 3200kr selges for 3400kr. Inngangsverdien blir 3200kr, og utgangsverdien 3400kr. Fordelen blir dermed 200kr som skal inngå i alminnelig inntekt og trekkes 27% skatt av.

Legger man ikke til 3200 på inngangsverdien, vil fordelen bli 3400kr, og den delen som utgjør differansen mellom 0kr og 3200kr bli utsatt for dobbeltbeskatning.

Tidfesting av inntektene skjer etter realisasjonsprinsippet i § 14-2 første ledd annet punktum, altså når selger av BitCoin har prestert sin ytelse. Omsetningsverdien på tidfestingstidspunktet ligger til grunn, jf blant annet §5-3.

⁶⁶ Zimmer (2009) s. 316.

⁶⁷ Zimmer (2009) s. 275 og s. 280.

5.4 Transaksjonsvalidering ved mining-pool

5.4.1 Beskrivelse og problemstilling

Ettersom transaksjonsvalidering av BitCoin krever mer og mer datakraft, øker man sannsynligheten for å klare en kryptografisk validering ved å gå sammen med andre om dette. Dette gjøres vanligvis ved å bli med i en «mining-pool». Det vil si at man for eksempel går inn på en webside som promoterer og administrerer en bestemt «mining-pool», og deretter slutter seg til de andre mot vederlag som ofte er provisjonsbasert.

Utstyret man kobler opp mot «mining-poolen» får så tildelt små matematiske oppgaver det skal løse som sendes tilbake. Ettersom andre som deltar også gjør det samme, klarer «mining-poolen» å foreta transaksjonsvalideringen langt raskere enn på egenhånd. Det betyr at man også får flere BitCoins i belønning som skal fordeles på alle som deltar. Man behøver ikke å være fysisk samlet, og man kan derfor ha «minere» i samme «pool» som befinner seg i forskjellige land.

Skattytere kan stifte et selskap for å gjøre dette og velge ansvarsform som man ønsker. Velger man å stifte et aksjeselskap som er et eget skattesubjekt etter sktl § 2-2 første ledd bokstav a, vil inntekter opptjent i denne virksomheten tilordnes aksjeselskapet og skattlegges med 27%. BitCoin som deles ut fra aksjeselskapet følger reglene for skattepliktig utbytte i § 10-11 iflg (alternativt uttaksbestemmelsen i § 5-2), eller fritaksmetoden for selskapsaksjonær, jf § 2-38.

Velger man å stifte et deltakerlignet selskap som ikke er et eget skattesubjekt, jf sktl § 2-2 annet ledd bokstav a, vil reglene i § 10-40 iflg følges og skatteoppgjør vil foretas «som om selskapet var skattyter», jf § 10-41 første ledd. Deretter beregnes det et tillegg for utdeling til personlig deltaker etter § 10-42. For deltaker som er selskap vil fritaksmetoden i § 2-38 komme til anvendelse og bare 3% av utdelingen vil inngå i alminnelig inntekt, jf § 2-38 sjette ledd bokstav a.

Har skattyter ikke valgt å stifte et selskap er utgangspunktet at skattyter enten driver virksomhet som selvstendig næringsdrivende og skattlegges som redegjort for i avsnitt 5.3, eller at han transaksjonsvaliderer utenfor virksomhet som redegjøres for i avsnitt 6.2.

Går skattyter som «miner» i virksomhet sammen med andre, reiser det spørsmål om et deltakerlignet selskap allikevel er dannet etter reglene i lov 21. juni 1985 nr 83 om ansvarlige selskaper og kommandittselskaper, med den følge at reglene i skatteloven § 10-40 iflg kommer til anvendelse.

Problemstillingen i det følgende vil derfor være om det å bli med i en «mining-pool» er å etablere et selskap.

5.4.2 Er det etablert et selskap?

Det følger av lov 21 juni 1985 nr 83 (Selskapsloven) § 1-1 første ledd at loven gjelder når en «økonomisk virksomhet utøves for to eller flere deltakers felles regning og risiko...» med enten ubegrenset personlig og solidarisk gjeldsansvar, eller ubegrenset og proratarisk gjeldsansvar.⁶⁸ Virksomhet som oppfyller vilkårene vil dermed være omfattet av selskapsloven.

Forarbeidene uttaler at «det...må foreligge en aktivitet...av et visst omfang og av en viss varighet... Videre må aktiviteten ha økonomisk karakter....Endelig må den felles aktivitet mellom de involverte parter i en ikke uvesentlig grad være integrert til en aktivitet...», jf Ot. prp nr 47 1984-1985 s. 13. Det fremgår således av lovtekst og forarbeider at det selskapsrettslige virksomhetsbegrep i stor grad sammenfallende med det skatterettslige. Integrasjonskravet, og krav til ansvarsform er det som skiller seg mest ut fra det skatterettslige.

Vurderingen av aktivitet med et visst omfang og en viss varighet vil jeg derfor ikke gå nærmere inn på her ettersom det allerede er redegjort for under den skattemessige vurderingen. Konklusjonen var som nevnt at transaksjonsvalidering av BitCoin vil kunne utgjøre skattemessig virksomhet.

Transaksjonsvalidering av BitCoin kan utgjøre en «økonomisk virksomhet», jf avsnitt 5.3. Vilkåret i sel § 1-1 første ledd er derfor etter omstendighetene oppfylt.

5.4.2.1 Felles regning og risiko

Sel § 1-1 første ledd stiller som vilkår at virksomheten må være for «to eller flere deltakers felles regning og risiko». Dette innebærer for det første et krav til antall deltakere. For det annet at aktiviteten er tilstrekkelig integrert (integrasjonskravet). Og for det tredje at alle har rett til andel i overskudd og er forpliktet til å bære tapet.⁶⁹

Integrasjonskravet har som formål å skille selskapsvirksomheten fra aktiviteter som de enkelte deltakere foretar uavhengig av selskapet.⁷⁰ Skattyter som deltar i en «mining-pool» har klart nok gått sammen med minst en annen, og sammen er eneste formål å transaksjonsvalidere for å tjene BitCoins. Det foreligger derfor både en aktivitet som er tilstrekkelig integrert til et felles formål, og minst to deltakere.

⁶⁸ Jf også Woxholth (2012) s. 36.

⁶⁹ Woxholth (2012) s. 36.

⁷⁰ Woxholth (2012) s. 36.

Ettersom man får utbetalt BitCoins etter hvor mye datakraft man bringer til fellesskapet, vil man ha rett til en andel i overskuddet basert på dette. Også dette kravet er oppfylt.

Selskapsdeltakeren er også forpliktet til å dekke sitt underskudd som følge av svingninger i strømpriser, feil på sitt utstyr, lav BitCoin kurs etc. Deltakeren har trolig ikke forpliktet seg til å dekke de andre deltakeres underskudd som følge av det samme.

Utgangspunktet i norsk rett er at selskap som ikke har valgt en annen ansvarsform anses for å ha ubegrenset ansvar, jf Rt 1983 s 1401 «Tøttavangen». Som deltaker i en «mining-pool» må det derfor foreligge et særskilt grunnlag for å legge til grunn et begrenset ansvar.

Deltakerne har ansvar for sin del av forpliktelsene som til sammen utgjør virksomhetens samlede forpliktelser. Det er uansett ikke tale om noen ansvarsbegrensning som aksjeselskapsformen tilbyr. Derfor vil det trolig foreligge et proratarisk ansvar som tilfredsstiller lovens krav, jf sel § 1-1 første ledd annet punktum. Kravet til ansvarsform er derfor også oppfylt.

Vilkåret om «to eller flere deltakeres felles regning og risiko» er således oppfylt, jf sel § 1-1 første ledd.

5.4.2.2 Oppsummering og konklusjon

Transaksjonsvalidering av BitCoin kan utgjøre en «økonomisk virksomhet» av «et visst omfang», med «en viss varighet», «for to eller flere deltakeres felles regning og risiko», hvor det synes nærliggende å legge proratarisk ansvar til grunn. Vilkårene i sel § 1-1 er oppfylt.

Det er imidlertid en konkret vurdering som må til, hvor det etter mitt syn bør tas utgangspunkt i 10-11 måneders aktivitet med et reelt overskuddspotensiale før man kan anse deltagelse i et «mining-pool» som etablering av et selskap.⁷¹ Kortere varighet må komplementeres av større omfang, og ansvarsformen må være ubegrenset dog muligheter for å legge til grunn proratarisk ansvar. Finner man holdepunkter for begrenset ansvar, altså at mining-poolen bare hefter med innskutt kapital, følger det av Rt 1983 s 1401 at dette kan legges til grunn.⁷² I så tilfelle vil lov 13. juni 1997 nr 44 om aksjeselskaper muligens komme til anvendelse.

Konklusjonen er at transaksjonsvalidering i «mining-pool», etter omstendighetene, er å anse som et selskap.

⁷¹ Jf avsnitt 5.3.2.3.

⁷² Jf dommen s. 1406.

5.4.3 Beskatning av BitCoin opptjent i «mining-pool» som utgjør deltakerlignet selskap

Når en «mining-pool» oppfyller vilkårene til et ansvarlig selskap, skal reglene i sktl § 10-40 iflg følges.

Sktl § 10-41 første ledd bestemmer at deltakerens overskudd eller underskudd settes til en «...andel av selskapets overskudd eller underskudd...som om selskapet var skattyter».

Det vil si for deltakerlignet selskap, skal det først foretas et oppgjør med inntekt og fradrag, før en del av dette resultatet overføres til beskatning eller fradrag hos deltaker. Beskatningen derfra avhenger av hvorvidt deltakeren er et selskap eller en fysisk person. Felles for både personlig deltaker og selskapsdeltaker er derfor at sktl § 10-41 første ledd bestemmer at skatt- yters overskudd eller underskudd settes til en *andel* av det deltakerlignede selskapets over- skudd eller underskudd «som om selskapet var skattyter».

Eksempel: Hvis en «mining-pool» tjener 500 BitCoin til en verdi av 1 million kroner, og har fradragsberettigede kostnader tilsvarende 100 000kr, skal 1 million reduseres med 100 000kr. Overskudd på 900 000kr overføres så til deltakerne etter størrelse på andel i selskapet. Består selskapet av 10 deltakere med like store andeler, skal 90 000kr overføres til hver av deltaker- ene og inngå i deres alminnelige inntekt. Så trekkes det for tiden 27% inntektsskatt av disse 90 000kr, og skatt til betaling utgjør således 24 300kr for hver av deltakerne som har skatte- plikt til Norge.

Oppgaven avgrenses mot mining-pool som utgjør aksjeselskap.

5.4.3.1.1 Personlig deltaker

Hvis deltaker i det deltakerlignede selskapet er en «personlig deltaker», skal det beregnes til- legg i alminnelig inntekt for utdelt overskudd, jf sktl § 10-42 første ledd.

Tillegget skal settes til verdien av utdelingen, fratrullet overskuddsandelen multiplisert med deltakerens skattesats for alminnelig inntekt, jf § 10-42 tredje ledd bokstav a. I tillegg skal det gjøres fradrag for skjerming.⁷³

Det vil si at hvis deltakeren har fått tildelt et overskudd på 90 000kr og det av disse skal gå 24 300kr til beskatning, skal det for de resterende 65 700kr betales nye 27% skatt (17 739kr).

⁷³ Jf sktl § 10-42 tredje ledd bokstav b. Oppgaven avgrenses mot redegjørelse for skjermingsfradrag.

Det vil si at effektiv sats på overskudd blir 46,71%, og av 90 000kr utgjør dermed 42 039kr skatt.

Hvis deltakeren får tildelt et underskudd gis det fradrag for dette i alminnelig inntekt, jf §6-3 første ledd. Får ikke skattyteren fullt ut fradrag for underskuddet det inneværende år, vil han kunne fremføre underskuddet til et annet år, jf § 6-3 fjerde ledd og sktl § 14-6 første ledd.

5.4.3.1.2 Selskapsdeltaker

Sktl § 10-42 gjelder bare «personlig deltaker» og selskapsdeltakere faller dermed på utsiden av bestemmelsen. En konsekvens av dette er at selskapsdeltaker i utgangspunktet ikke betaler tillegg i skatt på utdeling.

Imidlertid skal tre prosent av utdelingen fra deltakerlignet selskap inntektsføres, med fradrag for den skatten det mottakende selskap er ilignet på sin overskuddsandel, jf sktl § 2-38 sjette ledd bokstav a som også gir § 10-42 tredje ledd anvendelse.

Eksempel: 90 000kr overføres som overskudd til selskapsdeltaker som inngår i alminnelig inntekt og med en sats på 27% blir det 24300kr til skatt. Sktl § 2-38 sjette ledd bokstav a bestemmer da at av de resterende 65 700 skal det inntektsføres 3%, altså 1 971kr som inngår i alminnelig inntekt hvorav det skal trekkes 27% skatt. Av de 65 700kr utgjør derfor denne inntektsføringen, med 0,81% effektiv sats, 532,17kr.

5.4.3.1.3 Innvinning, verdifastsettelse og tidfesting av fordel deltakerne mottar

Ved utdeling skal fordelen tidfestes etter realisasjonsprinsippet i sktl § 14-2 første ledd annet punktum. Utdelinger etter § 10-42 skal antas tidfestet ved den faktiske overføringen, jf Zimmer og BA-HR (2014) s. 559. Dette begrunnes blant annet med at det i deltakerlignede selskaper er mer uformelle måter å beslutte utdeling på enn i aksjeselskap.

Verdifastsettelsen sammenfaller med tidfestingstidspunktet, jf ovenfor. Omsetningsverdien på overføringstidspunktet skal dermed legges til grunn, jf sktl § 5-3.

For inntektsføring etter treprosent-regelen i § 2-38 sjette ledd bokstav a, bør det samme tidfestingstidspunktet legges til grunn ettersom inntektsføringen også er avhengig av en «ubetinget rett» etter realisasjonsprinsippet og derfor den samme begivenhet som for personlige deltakere.

Det samme tidspunkt bør være avgjørende for innvinning av fordel. Før dette tidspunktet foreligger det ingen aktuell inntekt for skattyter.

5.4.4 I hvilke tilfeller foreligger det skatteplikt til Norge for utlending?

Ettersom deltakerlignet selskap som ansvarlig selskap med solidarisk, eller delt ansvar ikke er egne skattesubjekter etter sktl § 2-2 annet ledd bokstav a, er det avgjørende om deltakeren er et selskap eller en fysisk person.

Det vil foreligge skatteplikt for fysisk person som er deltaker i deltakerlignet selskap når personen er bosatt i Norge, jf sktl § 2-1.

Er selskapsdeltakeren et aksjeselskap, er det avgjørende hvor aksjeselskapet er hjemmehørende, jf sktl § 2-2 første ledd. Som utgangspunkt er det hvor styrets funksjoner utøves.⁷⁴ Utøves funksjonene i Norge vil det således foreligge skatteplikt til Norge for «all formue og inntekt her i riket og i utlandet», jf globalinntektsprinsippet i sktl § 2-2 sjette ledd.

Er selskapsdeltakeren ikke hjemmehørende eller bosatt i Norge, må skatteplikt oppstilles på særlig grunnlag.

Oppgaven avgrenses til de særskilte grunnlagene i sktl § 2-3 første ledd litra a og b.

5.4.4.1 Særskilte hjemler for skatteplikt

Er personen eller selskapet ikke bosatt eller hjemmehørende i Norge, må skatteplikten bygges på særskilt grunnlag. I det følgende drøftes to av disse hjemlene. Felles for begge hjemler er at skatteplikten bare gjelder for «formue i og inntekt av» inntekten som kan tilskrives «løsøret» etter § 2-3 (1) a, eller filialen etter bokstav b.

5.4.4.1.1 § 2-3 (1) a

Et slikt særlig grunnlag finnes i sktl § 2-3 første ledd bokstav a. Bestemmelsen foreskriver skatteplikt for «inntekt av fast eiendom eller løsøre som vedkommende eier eller rår over her i riket». Det betyr at skattyter som ikke anses hjemmehørende i Norge som har løsøre her vil kunne få skatteplikt for inntekter som stammer fra dette.

Forarbeidene uttaler at bestemmelsen vil omfatte «...inntekt ved virksomhet tilknyttet eiendommen», jf Ot. prp. nr 86 1997-98 side 34. Uttalelsen refererer seg til den delen av § 2-3 (1) a som gjelder fast eiendom. Det er etter mitt syn nærliggende å tolke bestemmelsen slik at også inntekt opptjent i virksomhet tilknyttet løsøre utløser skatteplikt.

⁷⁴ Zimmer (2009) s. 106.

Som påpekt i forarbeidene vil «slik inntekt vil oftest være skattepliktig også etter første ledd b», jf Ot. prp nr 86 1997-98 side 34. Da forskjellen mellom §2-3 (1) a og b i hovedsak ligger i vilkårene, vil tilfeller som ikke omfattes av litra b kunne omfattes av litra a. Som for eksempel hvis en virksomhet ikke anses for drevet eller bestyrt herfra etter bokstav b, vil allikevel kunne få skatteplikt etter bokstav a hvis utlendingen har en mining-rig i Norge.

En mining-rig som består av maskiner er utvilsomt «løsøre», og dette vilkåret er oppfylt.

Videre må skattyter enten eie, eller rå over mining-riggen. Eier han denne er vilkåret oppfylt. Leier han den må han etter ordlyden råde over den. Det vil etter en naturlig språkforståelse bety at utlendingen kan disponere over den. Vilkåret bør, etter mitt syn, anses oppfylt såfremt utlendingen kan disponere over de mest vesentlige av løsørets funksjoner. Leier han bare en del av en mining-rig for en kort tid uten å kunne innrette denne som han ønsker, bør det tale mot at han «rår» over løsøret.

Vilkåret om at utlendingen må rå over løsøret er oppfylt ved eierskap, og i visse tilfeller ved leie.

Eksempel: A (selskap eller person) som er bosatt i utlandet eier eller leier en mining-rig (løsøre) i Norge, som han administrerer ved fjernstyring og benytter til transaksjonsvalidering av BitCoin. BitCoinene han mottar som betaling danner inntekten som han får som følge av bruken av maskinen. Dette tilfellet omfattes av ordlyden i sktl § 2-3 første ledd bokstav a, og skatteplikt oppstår.

5.4.4.1.2 § 2-3 (1) b

Et annet grunnlag er sktl § 2-3 første ledd bokstav b som knesetter skatteplikt for utlendinger som driver virksomhet gjennom filial i Norge. De kumulative vilkårene for skatteplikt etter denne bestemmelsen er at selskapet eller personen (1) «utøver eller deltar i» (2) virksomhet som (3) «drives her eller bestyres herfra».

Dersom utlendingen transaksjonsvaliderer BitCoin i virksomhet vil de to første vilkårene være oppfylt.

Det tredje vilkåret må oppfylles ved at utlendingen enten driver virksomheten herfra, eller bestyrer den herfra.

For at virksomheten skal kunne anses driftet herfra må en viss aktivitet med økonomisk karakter finne sted her, for skattyterens regning og risiko, jf Zimmer *Internasjonal inntektsskatterett* (2009) s. 170.

Om det foreligger en viss aktivitet med økonomisk karakter for skattyters regning og risiko er allerede gjennomgått. I utgangspunktet består aktiviteten i å installere software, oppsett av maskinvare, tilpassing av kjølemuligheter osv. Har utlendingen gjort dette selv før han dro ut av landet og eventuelt med jevne mellomrom kommer til Norge for å drifte mining-riggen, er det etter mitt syn utvilsomt at vilkåret er oppfylt da skattyters fysiske aktivitet har manifestert seg her.

Har han ikke gjort dette selv (hel eller delvis outsourcing av drift), reiser det to spørsmål. For det første blir spørsmålet om det ved *delvis* outsourcing av drift, kan anses for å være aktivitet i Norge når utlendingen fjernstyrer mining-riggen fra utlandet. For det andre reiser det spørsmål om *fullstendig* outsourcing av driften fremdeles betyr at utlendingen utøver aktiviteten her.

Utgangspunktet er at aktiviteten må ha *en viss stedlig tilknytning* til Norge.⁷⁵ Melsom drøfter dette i relasjon til blant annet annonsering og salg via websider, jf SR 2000 s 152 iflg.

Han trekker opp et hovedskille mellom tilfeller hvor websiden er lagret på en server som befinner seg i landet hvor kravet til stedlig tilknytning er oppfylt, og tilfeller hvor serveren befinner seg i utlandet hvor kravet til stedlig tilknytning ikke er oppfylt.

Dette begrunnes med at en vesentlig del av salgsvirksomheten faktisk er utført her i riket når serveren befinner seg her. At kontraktsinngåelsen ikke skjer med noen fysisk person, men med programmer styrt av personer lokalisert utenfor Norge, er etter hans syn ikke et holdbart motargument. Det synes som om han identifiserer serveraktiviteten med skattyters aktivitet når dette fjernstyres fra utlandet. Dette kan betegnes som en *maskinell identifikasjon*.⁷⁶

Resonnementet får etter mitt syn tilsvarende anvendelse i tilfeller hvor person eller selskap befinner seg i utlandet, men med en server i Norge som benyttes til transaksjonsvalidering av BitCoin og hvor driften er *delvis* outsourcet. Ved delvis outsourcing driftes mining-riggen fremdeles til en viss grad av utlendingen på tilsvarende vis ved fjernstyring.

Eksempel: A befinner seg i utlandet. Han eier eller leier en mining-rig i Norge, hvor fysisk oppsett og driftsoppgaver som krever fysisk tilstedeværelse er outsourcet til B (*delvis* outsourcing). Installasjon av software og andre driftsoppgaver som A kan utføre via fjernstyring

⁷⁵ Zimmer (2009) *Internasjonal inntektsskatterett* s. 170.

⁷⁶ Min neologisme.

fra land X ligger fremdeles hos A. I dette tilfelle vil transaksjonsvalideringen være en fjernstyrt tjenesteyting for andre som vil overføre BitCoin fra A til B, hvor den vesentlige delen av virksomheten faktisk utøves på serveren av utlendingen.

Dermed vil aktiviteten ved *delvis* outsourcing ha den nødvendige stedlige tilknytningen til Norge ved maskinell identifikasjon og med det anses driftet herfra.

Også ved *fullstendig* outsourcing kan det være grunnlag for anse vilkåret om drift i Norge som oppfylt.

Selv om det i vilkåret «drives» gir anvisning på en viss fysisk aktivitet fra utlendingens side avgjorde Høyesterett i Rt 2001 s 512 imidlertid at et utenlandsk selskap kan anses å drive virksomhet i Norge selv om alle aktiviteter i Norge er satt bort til en underentreprenør.⁷⁷ Denne identifikasjonen med underleverandørs aktivitet, er nærliggende å trekke inn ved tilfeller hvor også hele driften er outsourcet.

I Rt 2001 s 512 «Safe Services» kom Høyesterett til at kontraktspart som lot hele arbeidet, her catering, bli utført av en underentreprenør også er skattepliktig til Norge på samme måte som det ansvarlige selskapet lenger oppe i kontraktskjeden. Førstvoterende uttalte på side 521 at det synes «...mindre velbegrunnet å skille mellom tilfeller der en kontraktspart oppnår sin fortjeneste ved selv å oppfylle kontrakten og tilfeller der vedkommende...oppfyller gjennom en kontraktshjelper. Endelig er jeg enig med staten i at et unntak fra skatteplikt til Norge i dette tilfelle kan åpne vei for illojal skatteplanlegging.».

Høyesterett mente at når det i en kontrakt mellom A og B benyttes en kontraktshjelper for å oppfylle As forpliktelse overfor B, så endres ikke innholdet av forpliktelsene etter kontrakten for A. I så måte foretas det etter obligasjonsrettslige regler en identifikasjon, som får implikasjoner for den skatterettslige vurderingen.

Riktignok er tilfellet ulikt transaksjonsvalidering av BitCoin, men de samme synspunktene passer etter mitt syn godt også her.

Det at utlendingen outsourcer *hele* driften til en annen bør ikke være tilstrekkelig for å avskjære skatteplikt til Norge, når man ved delvis og egen drift har skatteplikt etter samme regel. Da ville man kunne åpne for illojal skatteplanlegging ved å outsource all driften. I praksis betyr det at man identifiserer den skattemessige aktivitet som utføres av den som drifter, med

⁷⁷ Se også Zimmer (2009) *Internasjonal inntektsskatterett* s. 170.

utlendingen som eier eller leier mining-riggen. Det bør legges til grunn det samme synspunktet om kontraktshjelperidentifikasjon som i Rt 2001 s 512 «Safe Services».

Dermed foreligger det skatteplikt til Norge for utlending selv om han har outsourcet *hele* driften til andre.

Skatteplikt til Norge etter § 2-3 (1) b kan derfor foreligge når utlendingen eier eller leier en mining-rig i Norge og hele eller deler av serverdriften er outsourcet som følge av et tilsvarende synspunkt om kontraktshjelperidentifikasjon, og maskinell identifikasjon.

Det må tilføyes at denne forståelsen av sktl § 2-3 (1) b er mest relevant når Norge ikke har en skatteavtale med landet utlendingen befinner seg i. Beskatningsretten mellom landene allokeres stort sett etter skatteavtaler som bygger på OECDs mønsteravtale⁷⁸ og grensene for såkalte faste driftssteder i artikkel 7 trekkes litt annerledes etter denne. Jeg avgrenser oppgaven mot OECDs mønsteravtale av hensyn til oppgavens størrelse.

5.5 Valutagevinstbeskatning

5.5.1 Innledning

I Rt 1929 s 369 bestemte Høyesterett at ved gevinst på valuta i en transaksjon med et annet innhold, som kjøp eller salg av eiendeler, skal valutadelen anses å være en del av den underliggende transaksjonen. Dette betegnes som sammenslåingsprinsippet og er lagt til grunn i ligningspraksis, jf Zimmer og BA-HR (2014) s. 246.

Synspunkter harmonerer godt med at «enhver fordel» skal være gjenstand for beskatning i virksomhet, jf sktl § 5-1 første ledd. Utenfor virksomhet følger det samme av §5-1 annet ledd som foreskriver skatteplikt for «gevinst ved realisasjon».

Problemstillingen blir derfor om kjøp og salg av BitCoin kan utløse valutagevinstbeskatning. Det første spørsmålet er om BitCoin er en valuta og dermed utløser en slik gevinstbeskatning i seg selv. Besvares spørsmålet bekræftende vil BitCoin gå under blant annet sammenslåingsprinsippet som gjelder både i og utenfor virksomhet, samt § 9-9 som foreskriver skatteplikt for valutagevinst på blant annet muntlige fordringer utenfor virksomhet som ellers ville være unntatt etter § 9-3 (1) c.

⁷⁸ OECD (2014).

5.5.2 Rettslig grunnlag

Privatrettens begreper skal i utgangspunktet gis samme innhold i skatterettslige sammenhenger som de har i privatretten.⁷⁹ Begrunnelsen for dette er at lovgiver ikke kan antas å ha ment noe annet med mindre det foreligger holdepunkter for en egen skatterettslig forståelse av begrepet. Spørsmålet blir således om det finnes et privatrettslig valutabegrep.

Lov om valutaregulering 14 juli 1950 nr 10 inneholdt opprinnelig vekslings- og rasjoneringsbestemmelser av valuta som ble vedtatt i kjølvannet av 2. verdenskrig.⁸⁰ I lov om endringer i sentralbankloven og finansieringsvirksomhetsloven og om opphevelse av valutareguleringsloven og penge- og kredittreguleringsloven 20 juni 2003 nr 44 Kapittel I oppheves valutareguleringsloven.

I kapittel V delegeres ikrafttredelse- og overgangsmyndighet til Kongen. Finansdepartementet fastsatte slike regler i forskrift av 19.12.2003 nr 1600 § 1 første ledd nr 2 at valutareguleringsloven skulle oppheves med unntak av blant annet § 8 som inneholder definisjonen av valuta-begrepet.

Ved å unnlate oppheving av § 8 ligger det etter mitt syn et valg om å opprettholde en legaldefinisjon av valutabegrepet.

Definisjonen av «valutaveksling» i lov 28. mai 2004 nr 29 § 2 første ledd nr 2 bringer videre støtte til denne forståelsen idet at «valutaveksling» defineres som «kjøp og salg av utenlandske betalingsmidler». Med «betalingsmidler» forstås «norske og utenlandske pengesedler, mynter, veksler, sjekker og andre anvisninger eller akkreditiver som gir rett til betaling i norske eller utenlandske pengesedler og mynter.» jf valutaregisterloven § 2 første ledd nr 1. Denne formuleringen er nær identisk med definisjonen i valutareguleringsloven § 8 første ledd IV og V.

Jeg legger derfor til grunn at legaldefinisjonen av valutabegrepet i valutareguleringsl § 8 er en allmenngyldig legaldefinisjon som danner det rettslige grunnlag for valutabegrepet.

⁷⁹ Zimmer (2009) s. 50.

⁸⁰ Ot.prp. nr 81 2002-2003 s. 48.

5.5.3 Tolking av valutabegrepet i valutareguleringsloven § 8

5.5.3.1 «Valuta»

Valregul. § 8 nr III definerer «valuta» som «betalingsmiddel, verdepapir og krav». Disse begrepene er igjen videre definert og for å klarlegge hva som ligger i dette og hvorvidt BitCoin omfattes av definisjonen må hver og en gjennomgås.

5.5.3.1.1 «Innanlandsk betalingsmiddel»

Valregl. § 8 synes å legge til grunn at et betalingsmiddel enten kan være innenlandsk, eller utenlandsk. Med BitCoin behøver ikke det å være tilfelle fordi den er desentralisert og således kan være like innenlandsk som utenlandsk.

Innenlandsk betalingsmiddel defineres i § 8 nr IV som:

- a) «norske pengar (setlar og mynt), veksler, sjekk og anna tilvisning eller akkreditiv som gjev rett på oppgjær i norske pengar (setlar og mynt).»
- b) «gull, sylv, platina og legering som inneheld noko som er noko av slike metall (i rå eller tillaga stand), når metallet eller legeringa er her i landet.»

Innenlandsk betalingsmiddel er således enten «norske pengar», eller annet «som gjev rett på oppgjær i norske pengar». Med andre ord norske pengar eller annet med konverteringsrett til sådan.

Ettersom § 8 nr IV bokstav a krever at «veksler, sjekk og anna tilvisning eller akkreditiv» må kunne «gjev rett på oppgjær i norske pengar» betyr det at de må ha en konverteringsrett til tvungent betalingsmiddel.

Etter sentralbankl § 14 første ledd er «bankens sedler og mynter tvungent betalingsmiddel i Norge». Det er altså sedler og mynter utstedt av Norges Bank som er tvungent betalingsmiddel i Norge og derfor også å anse som «norske pengar» etter valregul. § 8 nr IV bokstav a.

BitCoin er en virtuell valuta som baseres på etterspørsel. Man har ikke rett til å betale med BitCoins i Norge fordi det etter sentralbankl § 14 første ledd ikke er et tvungent betalingsmiddel. Dermed er det heller ikke å anse som «norske pengar».

Spørsmålet blir så om BitCoin kan anses for å være en «tilvisning eller akkreditiv...som gjev rett på oppgjær i norske pengar».

Både veksler, sjekk og akkreditiv har som eneste funksjon å bli innløst i penger. Regelen likestiller veksler og sjekk med tvungent betalingsmiddel fordi man har en rett til å konvertere

disse til tvungent betalingsmiddel. Med den noe bredere formuleringen «tilvisning eller akkreditiv» er det mulig å tolke andre slike betalingsmidler på linje med veksel eller sjekk.

Med BitCoins følger ingen *konverteringsrett* til tvungent betalingsmiddel, men en *konverteringsmulighet* dersom noen er villig til å inngå en avtale om dette. Denne avtalen blir da et nødvendig ledd for å gjennomføre konverteringen men tilfører en tilleggskomponent; konverteringen blir basert på gjensidige ytelser herunder BitCoin som ytelse og penger som motytelse. Med en sjekk, eller et akkreditiv er ikke dette nødvendig fordi de representerer tvungent betalingsmiddel i seg selv og derfor er så godt som tvungent betalingsmiddel.

En annen forskjell er at idet veksel eller sjekk har oppfylt sitt formål så *opphører verdien å eksistere*. Har man innløst en sjekk på 100 000kr så er det norske penger man sitter igjen med, og verdien sjekken hadde opphører å eksistere. Sjekken forbrukes. Når en BitCoin selges, sitter man eventuelt igjen med penger mens kjøper overtar en BitCoin som fortsetter å eksistere. BitCoinen overdras.

Selv om man kan argumentere for at både sjekker og veksler under visse forutsetninger kan overdras, er dette ikke *det endelige formålet* med sjekken eller vekselen. Det endelige formålet er å konverteres til tvungent betalingsmiddel og følgelig opphører papirets verdi å eksistere.

BitCoins kan derfor ikke anses som en «tilvisning» likestilt med veksel, sjekk eller akkreditiv.

Bokstav b er ikke praktisk for BitCoin og forfølges ikke videre. Likevel vil jeg påpeke at noen selskaper⁸¹ selger BitCoin i myntform hvor mynten har en QR-kode og mynten er gullbelagt. Siden BitCoin består av alfanumeriske sifre og kan innløses ved QR-koden, består en slik mynt av to ulike komponenter; en henvisning til en BitCoin, og en formuesgjenstand som er mynten. Når man har scannet QR-koden legger BitCoinen seg i en BitCoin lommebok og forblir der til man overfører videre. Selve mynten eksisterer da videre som et selvstendig objekt. Mynten blir for øvrig således en slags tilvisning som gir rett til oppgjør i BitCoin, og ikke tvungent betalingsmiddel.

BitCoin oppfyller derfor ikke vilkårene i valregul § 8 nr IV.

⁸¹ Som Titan BitCoins fra Titan Mint Inc., https://www.titanbtc.com/product-category/titan_bitcoins/

5.5.3.1.2 «Utanlandsk betalingsmiddel»

Valregl § 8 nr V bokstav a definerer utenlandsk betalingsmiddel som; «Utanlandske pengar (setlar og mynt), veksler, sjekk og anna tilvising eller akkreditiv som gjev rett på oppgjør i utanlandske pengar (setlar og mynt).».

Formuleringen er nær identisk med den for innenlandske betalingsmidler og har med det de samme to hovedkomponentene; (1) utenlandske penger, eller (2) tilvisning med konverteringsrett til utenlandske penger.

Ettersom «norske pengar» må tolkes som landets tvungne betalingsmiddel, og formuleringen i § 8 nr V bokstav a er lik, taler dette for å tolke også «utenlandske pengar» som tvungent betalingsmiddel. Som følge av dette må BitCoin ha status som tvungent betalingsmiddel i det andre landet. Som påpekt av Amerikanske IRS har BitCoin ikke fått status som «legal tender... in any jurisdiction»⁸², og oppfyller derfor ikke vilkåret om å være utenlandske penger.

Som drøftet ovenfor vil ikke BitCoin kunne likestilles med veksler eller sjekk.

Vilkårene i valregul § 8 nr V er heller ikke oppfylt.

5.5.3.1.3 «Innanlandsk verdipapir» og «utanlandsk verdipapir»

Valregul § 8 nr VI definerer innenlandske verdipapir som «aksje, partbrev, obligasjon, omsetnings-skuldbrev, kupong, utbytteprov, livstrygdebrev og dokument som gjev nokon krav på slike papir, t.d. interimskvittering, sertifikat og anna slikt - når ein innlending har gjeve ut papiret.». Bestemmelsen inneholder etter mitt syn ikke begreper som favner BitCoin, og jeg legger til grunn at valregul § 8 nr VII om utenlandske verdipapirer dermed må tolkes likt.

BitCoin er ikke et innenlandsk eller utenlandsk verdipapir.

5.5.3.1.4 «Innanlandsk krav» og «utanlandsk krav»

Valregul § 8 nr VIII definerer innenlandske krav som «krav på at ein innlending skal gjeva frå seg betalingsmiddel eller verdipapir som er nemnt under IV-VII.».

Eier av BitCoin er som nevnt avhengig av en avtale for å få krav på betaling. Inngås det en avtale om kjøp, vil det ved oppfyllelse (overføring av BitCoin til kjøper) være grunnlag for et pengekrav mot kjøper. Det er i så fall pengekravet som kan omfattes av «krav på at ein inn-

⁸² IRS (2014) s. 1.

lending skal gjeva frå seg» tvungent betalingsmiddel eller papir med konverteringsrett. BitCoin er ikke i seg selv et slikt «krav», og oppfyller dermed ikke vilkårene.

På grunn av lik utforming vil valregul § 8 nr IX om «utanlandsk krav» heller ikke oppfylle vilkårene.

BitCoin er verken et innenlandsk eller utenlandsk krav.

5.5.4 Konklusjon

Etter mitt syn må valutareguleringslovens definisjon forstås som en allmenngyldig rettslig definisjon av valutabegrepet ettersom den ikke ble opphevet med resten av loven. Valutabegrepet er ikke definert annerledes i andre lovverk, og måten andre lovverk benytter seg av valutabegrepet på harmonerer med definisjonen i valregul § 8 nr III.

Legaldefinisjonen av «valuta» etter valutareguleringsloven § 8 nr III omfatter ikke BitCoin, fordi det ikke er et tvungent betalingsmiddel og gir ikke i seg selv konverteringsrett til tvungent betalingsmiddel.

Konklusjonen er derfor at BitCoin ikke er en valuta etter norsk privatrett, og er følgelig ikke valuta i skattelovens forstand.

5.5.5 Blir valutagevinstbeskatning aktuelt for BitCoin?

Når BitCoin ikke er en valuta, blir spørsmålet om det likevel kan være aktuelt med skattlegging som følge av agio, eller fradrag som følge av disagio.

Spørsmålet om valutagevinstbeskatning av BitCoin kan melde seg i to ulike tilfeller.

Eksempel 1: Skattyter kjøper 1 vare for 1 BitCoin verdt 150 GBP 1. januar med en kurs på 10kr pr GBP (totalt 1500kr) og selger varen 1. juni for 1 BitCoin som fortsatt er verdt 150 GBP men med en kurs på 11kr pr GBP (totalt 1650kr). Det oppstår her en differanse på 150kr som følge av valutasvingning som skal inngå i alminnelig inntekt.

Dette eksempelet viser hvordan valutagevinstbeskatning kan oppstå ved handel i utlandet når man benytter BitCoin som betalingsmiddel.

Benytter man BitCoin til kjøp av vare må det foretas en gevinst/tapsberegning av BitCoin, med varens omsetningsverdi som utgangsverdi for BitCoin i norske kroner ved tidfestings-

tidspunktet (når varen er levert), jf § 5-3.⁸³ For ny BitCoin mottatt ved salg av vare må det fastsettes en inngangsverdi som også tilsvarer varens omsetningsverdi på tidfestingstidspunktet i norske kroner (når varen er levert).

Eksempel 2: Skattyter kjøper 1 vare for 1 BitCoin 1. januar med en verdi på 1500kr pr BitCoin, og selger den samme varen for 2 BitCoin 1. juni verdt 750kr pr BitCoin.

Når BitCoin ikke er å anse som en valuta, vil ikke det at skattyter mottar 2 BitCoins ved salg lede til valutagevinstbeskatning i seg selv. Det må være en økning i verdi målt i annen valuta, som norske kroner, før det foreligger en gevinst.

Det kan etter dette være aktuelt med valutagevinstbeskatning (agio) og fradragsrett ved tap (disagio) i og utenfor virksomhet. Ettersom BitCoin ikke er en egen valuta vil ikke differansen i antall BitCoin i seg selv utløse skatt eller fradrag, hvis ikke verdien på salgstidspunktet omregnet til norske kroner totalt sett utgjør en differanse fra verdien omregnet til norske kroner på kjøpstidspunktet.

6 Skattlegging av BitCoin utenfor virksomhet

6.1 Omsetning av BitCoin utenfor virksomhet

6.1.1 Skatteplikt

Sktl § 5-1 annet ledd oppstiller skatteplikt for «gevinst ved realisasjon av formuesobjekt utenfor virksomhet».

Med formuesobjekt forstås «realobjekter (fast eiendom og løsøre), finansobjekter (særlig aksjer og fordringer, men også andre finansielle instrumenter), immaterielle aktiva, samt begrensede rettigheter i slike objekter».⁸⁴

Med immaterielle aktiva menes eiendeler som ikke er av materiell art. Som for eksempel goodwill og software. En BitCoin eksisterer bare som en historie av individuelle transaksjoner. Alle som vil handle BitCoin får en eller flere BitCoin adresser som fungerer omtrent som en epost-adresse. For hver gang en BitCoin går fra A til B vil transaksjonen offentlig loggføres i BitCoins «block chain» som sendes ut til alle BitCoin-enheter og lagres på disse.⁸⁵

⁸³ Se også Zimmer og BA-HR (2014) s. 248.

⁸⁴ Zimmer (2009) s. 231.

⁸⁵ Miller (2014) s. 34.

BitCoin er derfor et immaterielt aktiva og følgelig også et «formuesobjekt».

Som nevnt finnes også Bitcoin mynter. Myntene har ofte en QR-kode som man kan scanne med en smartphone hvor det så overføres en Bitcoin til lommeboken som er lagret på telefonen. Dette kan bare gjøres én gang. Myntene er derfor ikke Bitcoin i seg selv, men et samlerobjekt med en mulighet for å innkassere en Bitcoin. Når det er gjort vil myntens verdi begrenses til sin egenverdi. Både Bitcoinen og mynten er å anse som formuesobjekter.

Følgelig er Bitcoin å anse som et immaterielt aktiva og dermed et formuesobjekt. Bitcoin omfattes således av ordlyden i § 5-1 annet ledd og gevinst ved realisasjon vil være skattepliktig.

Fordi det bare er «gevinst» som skal beskattes, må det settes en inngangsverdi som normalt tilsvarer kostpris og en utgangsverdi som normalt tilsvarer mottatt vederlag.

Eksempel: A kjøper 1 Bitcoin fra B for 2000kr den 1. februar. A selger så den samme Bitcoin til C den 1. juni for 2500kr. Inngangsverdien må settes til 2000kr og utgangsverdien 2500kr. Differansen på 500kr vil derfor utgjøre «gevinst» som skal inngå i alminnelig inntekt, og av dette trekkes 27% skatt (135kr).

6.1.2 Innvinning av fordel

Sktl § 5-1 annet ledd har «realisasjon» som innvinningskriterium, og viser til kapittel 9 for nærmere utfylling. I § 9-2 første ledd er «realisasjon» definert som «overføring av eiendomsrett mot vederlag og opphør av eiendomsrett», og i § 9-2 første ledd bokstav a bestemmes det at «salg» er å anse som «realisasjon».

Som nevnt i avsnitt 6.2.3.2 er det avgjørende innvinningstidspunkt når størrelsen på vederlaget er «fiksert», jf Rt 1995 s 872 «Eide». Det vil si at det foreligger realisasjon når avtalen om kjøp av Bitcoin er gjort hvis vederlaget på leveringstiden er fastsatt i avtalen. Er vederlaget ikke «fiksert» i avtalen, men skal følge kurs på leveringsdato vil det ikke foreligge realisasjon før levering.

Eksempel: A inngår avtale med B den 1. juni om å selge 1 Bitcoin 15. juni til 2000kr. Her vil vederlagets størrelse være «fiksert» allerede 1. juni, og realisasjon har funnet sted i og med avtalen. Hadde avtalen ikke bestemt vederlagets størrelse, vil innvinning ikke kunne skjedd før 15. juni.

6.1.3 Tidfesting og verdsettelse

Tidfesting, altså hvilket år gevinsten kommer til beskatning, følger realisasjonsprinsippet i § 14-2 første ledd annet punktum.

Det er avgjørende når skattyteren fikk «en ubetinget rett til ytelsen» som i «gjensidig bebyrdende kontraktsforhold normalt innebære[r] at skattyter selv må ha prestert egen ytelse...»⁸⁶, jf Rt 2009 s 32. Skattyter som selger BitCoin har ved overføring fra sin BitCoin lommebok «prestert egen ytelse».

Har man solgt en BitCoin for 2000kr, er det 2000kr som normalt er utgangsverdien.

Får man betalt i annet enn penger skal «omsetningsverdien» på tidfestingstidspunktet legges til grunn, jf sktl § 5-3 og avsnitt 6.2.2.2.

6.1.4 Unntaket i sktl § 9-3 (1) b

6.1.4.1 Skattedirektoratets prinsipputtalelse

Sktl § 9-3 (1) b bestemmer at gevinst ved realisasjon av «utenlandsk betalingsmiddel til personlig forbruk» utenfor virksomhet er unntatt skatteplikt.

Skattedirektoratets prinsipputtalelse uttaler om dette at «unntaket...ikke omfatter bitcoins» under henvisning til forarbeidene hvor det angivelig fremgår at hensikten med bestemmelsen er at «kurssvingninger på vanlig turistvaluta (valuta til feriebruk, reisesjekker mv.) ikke skulle være skattepliktig/fradragsberettiget. Lovgiver har ment å regulere andre staters valuta, reisesjekker og lignende.».

Skattedirektoratet foretar således en innskrenkende fortolking ved å begrense bestemmelsens anvendelsesområdet til (1) feriebruk, og (2) til bare å gjelde valutabegrepet.

BitCoin er dermed, etter Skattedirektoratets tolking, ikke omfattet av unntaket.

6.1.4.2 Er BitCoin omfattet av unntaket i § 9-3 (1) b?

I stedet for å stille spørsmålet om § 9-3 (1) b skal tolkes innskrenkende til valutabegrepet som anført i Skattedirektoratets prinsipputtalelse, velger jeg å åpne spørsmålet og stille det slik: er BitCoin omfattet av unntaket i § 9-3 (1) b?

⁸⁶ Min innfelling.

Det må først slås fast at lovgiver ikke kan ha tenkt på BitCoin under innføringen av unntaket i § 9-3 (1) b i 1992 ettersom BitCoin ikke eksisterte. På den annen side kan lovgiver ikke ha tenkt på BitCoin under vedtagelsen av den nye loven av 1999 og dens § 5-1 annet ledd. BitCoin vil derfor ikke være et formuesobjekt lovgiver har behandlet utover de generelle reglene.

Utgangspunktet er klart nok at BitCoin er et formuesobjekt, og realisasjon dermed skattepliktig/fradragsberettiget etter § 5-1 annet ledd, § 6-2 første ledd og § 9-4 første ledd.

Unntaket i § 9-3 (1) b som gjelder «personlig forbruk av utenlandsk betalingsmiddel» er en videreføring av lovgivers intensjon om å unnta formuesobjekter benyttet til privat bruk. Dette fremgår for det første av unntaket i § 9-3 (1) a, og at innføringen av § 9-3 (1) b er en forlengelse av dette, jf Ot prp nr 35 1990-91 s. 152 hvor det skrives at bokstav b «kan ses i sammenheng med regelen i...» (nåværende) bokstav a.

Første ledd omfatter unntak for «innbo og løsøre», til privat bruk. § 9-3 (1) a gjelder bare formuesobjekter utenfor virksomhet.

Det første vilkåret, om «innbo og annet løsøre» tolkes videre enn ordlyden som i og for seg begrenser seg til fysiske gjenstander. Eksempelvis vil en CD med musikk, eller en blu-ray disk med et dataspill favnes av regelen selv om dette er immaterielle objekter lagret på et fysisk medium. Hadde dette ikke vært tilfelle skulle man kunne selge et brukt dataspill med tap og kreve tapet fradratt etter symmetriprinsippet i § 9-4 første ledd, jf § 6-2 første ledd. Selv ikke når musikken eller spillet kun eksisterer som fil på en PC vil man kunne kreve fradrag dersom det selges til annenhåndsbruker med tap. Gevinst er tilsvarende unntatt skatteplikt.

En BitCoin er på samme måte lagret lokalt på en harddisk hvor verdien ikke er selve harddisken, men i den immaterielle BitCoinen lagret på harddisken. Dermed er vilkåret om at BitCoin må være «innbo eller annet løsøre» oppfylt.

Regelen avgrenses i praksis etter det andre vilkåret som krever at formuesobjektet «...har vært brukt i eierens eller vedkommendes families bopel eller husholdning». Også dette vilkåret tolkes videre enn en streng tolking av ordlyden gir anvisning på. Eksempelvis er en fritidsbåt unntatt etter § 9-3 (1) a, jf Lignings-ABC 2013/14 side 631. En fritidsbåt kan neppe sies å være brukt i en husholdning uten å legge til grunn en nokså vid forståelse av ordlyden.

Sammenholder man denne tolkingen med vilkåret i bokstav b om «personlig forbruk», ser man lovgivers intensjon om å unnta formuesobjekter som inngår i skattyters private bruk.

Dette fremgår også av Ot. prp nr 35 1990-91 s. 152 som innførte unntaket for «personlig forbruk av utenlandsk betalingsmiddel» hvor det uttales at regelen «kan ses i sammenheng med regelen i gjeldende § 43 annet ledd bokstav a» som tilsvarer dagens § 9-3 (1) b. Lovgiver har således ment å forlenge unntaket i første ledd.

Dermed får vi et generelt unntak for realisasjon av formuesobjekter til privat bruk. Unntaket tilsvarer til dels regelen i Danmarks Statsskattelov § 5 første ledd som unntar formuesgjensstander dersom «...disse Salg ikke henhører til vedkommendes Næringsvej, for Eksempel Handelsvirksomhed med faste Ejendomme, eller er foretaget i Spekulationsøjemed.». Regelen avgrenser til dels likt som de norske §9-3 (1) a og b idet at regelen kun gjelder formuesobjekter utenfor virksomhet, og som ikke er foretatt i spekulasjonsøyemed.

Som det følger av SKM2014.226.SR omfattes BitCoin av den danske regelen.

Det samme følger etter mitt syn av sammenhengen mellom §9-3 (1) a og b som tar sikte på å unnta formuesobjekter til privat bruk. Dette tilbyr også konsistens i regelverket, som eksemplene under viser.

Eksempel 1: Skattyter går til anskaffelse av et smykke til 6000kr. En måned etterpå selger hun smykket for vase til 6500kr. Her har skattyter i utgangspunktet realisert med gevinst, men ettersom smykker omfattes av § 9-3 (1) a er denne i utgangspunktet skattefri.

Selger hun mange smykker med fortjeneste og dermed «...antar en slik form og slike dimensjoner» at karakteristikken endrer seg til virksomhet, faller realiseringen av smykkene utenfor § 9-3 (1) a, jf Zimmer (2009) s. 232.

Eksempel 2: Skattyter går til anskaffelse av 1000 USD til en kurs på 6 kr (altså 6000kr). En måned etterpå kjøper hun en flybillett til 6500 kr som hun betaler med de samme 1000 USD, og som følge av en kursøkning på 0,5 kr har hun fått en 500kr i gevinst. Siden dette er å anse som et «personlig forbruk av utenlandsk betalingsmiddel», vil gevinsten være skattefri etter §9-3 (1) b.

Det samme gjelder etter ordlyden også «personlig forbruk av utenlandsk betalingsmiddel» i Norge. Som hvis skattyter har benyttet 300 USD til å sykkel i Norge, og på grunn av kursendringer oppnådd en gevinst på 200kr. Dette må anses å være «personlig forbruk». At forarbeidene nevner feriereiser flere ganger, er trolig begrunnet i at det vil være det mest praktiske eksempel på når skattyter vil benytte seg av utenlandske betalingsmidler.

Har skattyter kjøpt USD for å spekulere i valutakursen, vil ikke vilkåret «personlig forbruk» være oppfylt.

Eksempel 3: Skattyter kjøper 3 BitCoin den 1. mars for 6000kr totalt, og benytter de til kjøp av flybillett med omsetningsverdi på 6500kr den 1. april. Eller hvis skattyter benytter porteføljen med BitCoin for å kjøpe en PC, med omsetningsverdi satt til 6500kr fra Dell sin nettbutikk foreligger det en gevinst på 500kr. Ved å unnta gevinsten fra beskatning etter § 9-3 (1) b, vil resultatet bli det samme som i eksempel 1 med hjemmel i §9-3 (1) a og eksempel 2 med hjemmel i § 9-3 (1) b om sykkelen.

Eksempel 4: Skattyter kjøper 3 BitCoin for 6000kr totalt og avventer prisøkning som skjer 6 måneder etterpå, og realiserer porteføljen for 9000kr totalt. Her har skattyter realisert BitCoin i spekulasjonsøyemed og vilkåret om privat bruk ikke være oppfylt, og realisasjonen ikke unntatt skatt etter § 9-3 (1) b.

Det blir dermed et skille mellom når BitCoin benyttes som betalingsmiddel, og når det benyttes til verdispekulering. Markedsprisen på BitCoin har som nevnt fluktuert nokså kraftig. Skal BitCoin falle inn under unntaket hvor realisasjonen innebærer en betydelig gevinst, må det foreligge sterke holdepunkter for at skattyter har benyttet BitCoin til privat bruk. Det vil være tilfellet hvis skattyter har som vane å benytte BitCoin som betalingsmiddel for datamaskiner, kafébesøk⁸⁷, flybilletter osv. Kjøper skattyter BitCoin til en lav kurs og selger en tid senere til høy kurs for så å sette pengegevinsten på konto, taler dette for spekulasjonsøyemed.

Dermed blir det en konkret tolking av hvordan skattyter bruker BitCoins hvor det kan oppstå vanskelig grensetilfeller. At omsetning av BitCoin raskere vil kunne fremstå som et spekuleringsobjekt på grunn av sin volatilitet er, er imidlertid ikke tilstrekkelig til å la BitCoin falle utenfor bestemmelsen før karakteristikken de facto har endret seg til spekuleringsøyemed eller virksomhet. Dette følger allerede av typen formuesobjekter som faller inn under regelen, som «...kunst, våpen, mynter, smykker, bøker osv.» jf Zimmer, (2009) s. 232.

Som eksemplene ovenfor viser vil unntak fra skatt for privat bruk av BitCoin tilby sammenheng i regelverket, og gå inn under lovgivers formål om å unnta formuesobjekter som smykker, biler, båter, datamaskiner, dataspill, CD-plater, og valuta til privat bruk. Det blir da likegyldig om man benytter de samme objektene som betalingsmiddel hvis de oppfyller vilkåret til privat bruk.

⁸⁷ Nguyen (2014).

Etter dette blir min konklusjon at BitCoin, under visse omstendigheter, omfattes av § 9-3 (1) b.

Det er imidlertid viktig å påpeke at Skattedirektoratets prinsipputtalelse har en annen konklusjon. Lovgiver har i § 9-3 (1) b annet punktum inntatt en delegeringshjemmel som departementet kan benytte seg av for å «...gi forskrift om hva som kan anses som utenlandsk betalingsmiddel til personlig forbruk.» som ville være til stor hjelp om man benyttet seg av i tilfelle av kryptovalutaer.

6.2 Transaksjonsvalidering utenfor virksomhet

6.2.1 Innledning

Som påpekt under avsnitt 6.3 vil transaksjonsvalidering under omstendighetene ha karakteristikk av virksomhet. Bedriver man transaksjonsvalidering av BitCoin som ikke anses å være virksomhet vil det være spørsmål om dette er skattepliktig inntekt.

6.2.2 Skatteplikt

Sktl § 5-1 første ledd bestemmer at «enhver fordel vunnet ved kapital» er skattepliktig inntekt.

Utenfor virksomhet omfatter bestemmelsen inntekter vunnet ved avkastning av løsøre, jf § 5-20 første ledd bokstav a. En som driver transaksjonsvalidering med egen PC, eller annen «mining-rig» vil utvilsomt få inntekter i form av BitCoin og faller følgelig under bestemmelsen.

6.2.2.1 Unntaket i § 5-21 (1)

§ 5-21 første ledd gir imidlertid unntak for forbruksgjenstander som brukes av eieren eller eierens familie. Bestemmelsen gir unntak for blant egen bruk av lystbåt. Spørsmålet er om kapitalavkastning som følge av at skattyter benytter egne datamaskiner til transaksjonsvalidering av BitCoin omfattes av dette unntaket.

PC eller «mining-rig» som benyttes til transaksjonsvalidering vil gjøre datakraften tilgjengelig for andre som ønsker å overføre BitCoin seg i mellom. Som følge av dette mottar skattyter BitCoin som belønning. Ved å stille datakraften til disposisjon for andre og motta naturalytelse i BitCoin, gjør man mye av det samme som ved utleie. Eksempelvis vil en som leier ut sin egen lystbåt ikke «brukes av eieren», men derimot leietakeren og således falle utenfor unntaket. Det samme må gjelde for skattyter som stiller datakraft til andres disposisjon ved å kjøre «mining-software» på egen maskin.

Kapitalavkastning som følge av transaksjonsvalidering av BitCoin utenfor virksomhet er ikke omfattet av unntaket i sktl § 5-21 første ledd.

6.2.3 Innvinning av fordel

Innvinning av kapitalinntekt skjer når det foreligger en aktuell inntekt. For leieinntekter er det når kapitalgjenstanden er stilt til disposisjon for leietaker, og kravet på leie dermed opptjenes, jf Zimmer (2009) s. 159.

En vellykket transaksjonsvalidering vil trigge utbetaling av BitCoin til skattyters BitCoin-lommebok umiddelbart. Kapitalinntekten i form av BitCoin vil være innvunnet når BitCoin er mottatt.

6.2.4 Verdsettelse, og tidfesting

Verdsetting av kapitalinntekter skjer også etter sktl § 5-3 til omsetningsverdien på tidfestingstidspunktet.

Som nevnt i avsnitt 5.3.3 tidfestes inntekten etter § 14-2 første ledd første alternativ ettersom BitCoinene ikke mottas ved overføring fra andre som realisasjonsprinsippet i annet punktum krever.

6.2.5 Sammenfatning

Skattyter som transaksjonsvaliderer BitCoin utenfor virksomhet har skatteplikt for inntjente BitCoin som tilsvarer omsetningsverdien på tidfestingstidspunktet, altså når skattyter mottar BitCoin fra BitCoin-systemet. Skattyter vil også ha krav på kostnadsfradrag for utgifter til maskiner, strøm og lignende, jf § 6-1 første ledd som redegjort for i avsnitt 5.3.4.

Eksempel: A «miner» og mottar 25 BitCoin for en vellykket transaksjon den 1. mai. På denne dagen er kursen for en BitCoin 1500 kr og dette blir også inngangsverdien per BitCoin. Totalt vil 37 500kr inngå i alminnelig inntekt. Effektiv skatt blir da 10 125kr.

6.3 Formuesbeskatning

Skattyter skal betale skatt av formue etter § 2-1 (9) såfremt han eller hun «bor i riket 1. januar i det år ligningen foretas» ligningstidspunktet, jf § 2-1 (7).

Hvorvidt skattyter «bor i riket» avgjøres av reglene i § 2-1. Satt på spissen må skattyter være bosatt her 1. januar kl 00:00 for å favnes av formuesbeskatningsreglene. Dør skattyter 31. desember, eller ikke kan anses bosatt i Norge den 1. januar kl 00:00 så vil ikke vilkårene i § 2-1 (7) være oppfylt, og formuesbeskatning skal derfor ikke foretas.

Er skattyter «bosatt i riket» kl 00:00 den 1. januar skal han betale skatt av «all formue... her i riket og i utlandet», jf sktl § 2-1 (9).

Etter sktl § 4-1 første ledd skal «skattepliktig formue fastsettes til omsetningsverdien pr 1. januar i ligningsåret av skattyterens eiendeler med økonomisk verdi, med fradrag for gjeld som skattyteren hefter for.».

Skattelovens vilkår er «eiendel med økonomisk verdi». En BitCoin er etter begrepsbruken omfattet av ordlyden ettersom den er en eiendel man kan selge for penger, og derfor har økonomisk verdi. Derfor vil omsetningsverdien av BitCoin den 1. januar kl 00:00 inngå i beregningsgrunnlaget.⁸⁸

Imidlertid følger det av § 4-20 (1) b at «personlig formue i...privat innbo og løsøre...medregnes bare med den del av samlet verdi som overstiger 100 000kr.». Vilkåret «privat innbo og løsøre» er ikke nærmere definert. Det er naturlig ut fra hensynet til sammenheng i regelverket at vilkåret favner likt som § 9-3 (1) b når ordlyden er identisk. Jeg legger derfor til grunn at BitCoin som omfattes av § 9-3 (1) b (etter min tolking av regelen) også omfattes av § 4-20 (1) b. Det betyr at BitCoin som oppfyller vilkåret til privat bruk i § 9-3 (1) b omfattes av fribeløpet på 100 000kr, jf § 4-20 (1) b, og det blir derfor avhengig av skattyters øvrige verdier hvorvidt BitCoin formuesbeskattes. Jeg går ikke nærmere inn på denne bestemmelsen i eksempelet under ettersom det er usannsynlig at BitCoin i den størrelsen jeg skisserer under er til såkalt «privat bruk».

Det er altså netto formue som skal danne grunnlaget for formuesbeskatningen. Av netto formue skal det trekkes 0,15% skatt til staten «av den delen av skattyterens samlede antatte formue som overstiger...» 1,2 millioner kroner, jf ssv § 2-1 første ledd. I tillegg skal det svares skatt til kommunen av netto formue som overstiger 1,2 millioner kroner med en maksimalsats på 0,7% jf ssv § 2-3.

Eksempel: Skattyter er «bosatt i riket» kl 00:00 1. januar og eier 750 BitCoins som på dette tidspunkt er verdt 2000kr pr BitCoin (totalt 1,5 millioner), og har 100 000kr i gjeld. Da skal det trekkes 100 000kr fra BitCoin verdien slik at netto formue blir 1,4 millioner kroner. Deretter skal den delen som overstiger 1,2 millioner kroner, altså 200 000kr, danne grunnlaget for formuesbeskatning. Etter ssv § 2-1 første ledd utgjør 0,15% av dette skatt til staten, altså 300kr. Etter ssv § 2-3 utgjør inntil 0,7% av 200 000kr skatt til kommunen, altså 1400kr. Totalt går dermed 1 700kr til skatt.

⁸⁸ Klokkeslettet er presisert i «Lignings ABC 2013/14» side 568 punkt 1, og er trolig et uttrykk for ligningspraksis.

Oppgaven avgrenses mot formuesbeskatning i virksomhet. Likevel bemerker jeg at for deltakere i deltakerlignede selskaper vil deltakerens selskapsandel verdsettes til andel av selskapets netto formue, jf § 4-40. Selskapsandelens verdi inngår således i grunnlaget etter § 4-1. Er selskapets netto formue negativ, vil den negative verdien komme til fradrag i deltakerens bruttoformue på samme måte som gjeld.

Følges eksempelet som ble gitt ovenfor vil en selskapsandels nettoverdi være – 200 000kr, vil netto formue hos skattyter være 1,2millioner og derfor ikke utløse formuesbeskatning.

6.4 Arv og gave

6.4.1 Arv

Spørsmålet her er hvordan man skattemessig skal behandle en portefølje med BitCoin som arves. Sktl § 9-7 gir anvisning på et kontinuitetsprinsipp og bestemmer i første ledd at både «dødsbo og enearving skal tre inn i arvelaters inngangsverdier... og øvrige skattemessige posisjoner... Det samme gjelder for gjenlevende ektefelle som overtar boet uskiftet...». For legatærens tilfelle gjelder det samme i § 9-7 annet ledd.

Bestemmelsen befinner seg i skattelovens kapittel 9, og gjelder dermed formuesobjekter som blant annet BitCoin.

Regelen leder til at arvingen mottar BitCoin uten at det utløser skatteplikt i og med arvefallet, men overtar porteføljen med arvelaters inngangsverdi. Skatteplikt eller fradragsrett foreligger først ved realisasjon, og arv faller utenfor lovens realisasjonsbegrep, jf § 9-2 tredje ledd bokstav b. Når skattyter selger porteføljen vil «realisasjon» ha skjedd, og skatteplikt/fradragsrett utløses etter sktl § 5-1 annet ledd, jf § 9-2 første ledd bokstav a. Dette forutsetter at tilfellet ikke omfattes av unntaket i § 9-3 (1) b.

Eksempel: A kjøper 100 BitCoin á 2000kr (200 000kr totalt). A dør og B arver porteføljen med 100 BitCoin. Inngangsverdien på 2000kr pr BitCoin overtas av B etter § 9-7 første ledd. Ingen skatteplikt foreligger på dette tidspunkt. To år senere selger B porteføljen for 2500kr pr BitCoin. Gevinst på 500kr (50 000kr totalt) som er differansen mellom arvet inngangsverdi som er 2000kr pr BitCoin, og vederlaget som er 2500kr pr BitCoin skal inngå i alminnelig inntekt. Selger B for en lavere sum enn nedarvet inngangsverdi, gis det fradragsrett for tapet i alminnelig inntekt.

6.4.2 Gave

BitCoin som gis i gavehensikt utløser ikke skatteplikt fordi det unntas fra realisasjonsbegrepet i § 9-2 tredje ledd bokstav a, og ettersom formuesforøkelse ved gave ikke anses som inntekt

etter § 5-50 tredje ledd. Gaveoverføring av BitCoin er dermed unntatt skatteplikt og fradragsrett.

Etter § 9-7 tredje ledd skal «gavemottaker... tre inn i givers inngangsverdier og øvrige skatteposisjoner». Som ved arv gjelder det dermed et kontinuitetsprinsipp. Skatteplikt foreligger først ved realisasjon dersom tilfellet ikke er omfattet av § 9-3 (1) b.

Eier gavemottakeren BitCoinen kl 00:00 1. januar vil verdien imidlertid trekkes inn i beregning av formuesbeskatningen.

Eksempel: A kjøper en BitCoin til 2000kr og gir den til B. Gaveoverføringen utløser ikke skatteplikt, men B overtar samtidig inngangsverdien. B selger den til C for 2500kr en uke etterpå. Her vil B måtte skatte av gevinsten på 500kr.

7 Oppsummering

Som det følger av drøftelsene kan BitCoin utgjøre en skattepliktig fordel i virksomhet og et skattepliktig formuesobjekt utenfor virksomhet. For hver realisasjon danner differansen mellom inngangsverdi og utgangsverdi skatteplikt eller fradragsrett. Det betyr at to BitCoins ikke kan byttes uten at det utløser skatteplikt.

Transaksjonsvalidering av BitCoin kan utgjøre en skattepliktig virksomhet, og ved innmelding i en «mining-pool» kan det foreligge en selskapsdannelse etter reglene i selskapsloven. Utenfor virksomhet vil transaksjonsvalidering omfattes av kapitalbeskatningsreglene.

Både i og utenfor virksomhet vil valutagevinstbeskatning kunne bli aktuelt, men ikke av BitCoin som valuta i seg selv.

BitCoin omfattes etter mitt syn av unntaket i §9-3 (1) b, og som følge blir BitCoin også omfattet av fribeløpet i § 4-20 (1) b når man skal vurdere formuesbeskatning.

Litteraturliste

Bøker

Aarbakke (1990)	Aarbakke, Magnus. <i>Skatt på inntekt</i> . 4. utgave. (1990).
Miller (2014)	Miller, Michael. <i>The Ultimate Guide to Bitcoin</i> . 1. utgave. (2014).
Skattedirektoratet (2014)	Skattedirektoratet. <i>Lignings-ABC 2013/14</i> . 35. utgave. (2014).
Woxholth (2012)	Woxholth, Geir. <i>Selskapsrett</i> . 4. utgave. (2012).
Zimmer (2009)	Zimmer, Frederik. <i>Lærebok i skatterett</i> . 6. utgave. (2009).
Zimmer og BA-HR (2014)	Zimmer, Frederik og Advokatfirmaet BA-HR. <i>Bedrift, selskap og skatt</i> . 6. utgave. (2014).
Zimmer <i>Internasjonal inntektsskatterett</i> (2009)	Zimmer, Frederik. <i>Internasjonal inntektsskatterett</i> . 4. utgave. (2009).

Lover

1950	Lov 15. juli 1950 nr 10 om valutaregulering.
1985	Lov 24. mai 1985 nr 28 om Norges Bank og pengevesenet mv.
1985	Lov 21. juni 1985 nr 83 om ansvarlige selskaper og kommandittselskaper.
1997	Lov 13. juni 1997 nr 44 om aksjeselskaper.

1999	Lov 26. mars 1999 nr 14 om skatt av formue og inntekt.
2003	Lov 20. juni 2003 nr 44 om endringer i sentralbankloven og finansieringsvirksomhetsloven og om opphevelse av valutareguleringsloven og penge- og kredittreguleringsloven.
2004	Lov 28. mai 2004 nr 29 om register over opplysninger om valutaveksling og overføring av betalingsmidler inn og ut av Norge (valutaregisterloven).

Forskrift

2003	Delvis ikrafttredelse og overgangsregler til lov av 20. juni 2003 nr 44 om endringer i sentralbankloven og finansieringsvirksomhetsloven og om opphevelse av valutareguleringsloven og penge- og kredittreguleringsloven.
2004	Ikrafttredelse av lov 28. mai 2004 nr. 29 om register over opplysninger om valutaveksling og overføring av betalingsmidler inn og ut av Norge (valutaregisterloven).

Forarbeider

Ot. prp. nr 47 1984-1985	Om lov om ansvarlige selskaper og kommandittselskaper (selskapsloven).
Ot. prp. nr 35 1990-91	Skattereformen 1992.
Ot. prp. nr 86 1997-98	Om ny lov 26. mars 1999 nr 14 om skatt av formue og inntekt (skatteloven).
Ot. prp. nr 81 2002-2003	Om lov om endringer i sentralbankloven og finansieringsvirksomhetsloven og om opphevelse

av valutareguleringsloven og penge- og kredittreguleringsloven.

Storingsvedtak

SSV.

Storingsvedtak om skatt av inntekt og formue mv. for inntektsåret 2015 (Stortingets skattevedtak).

Internasjonale konvensjoner

OECDs mønsteravtale

OECD. *OECD Model convention with respect to taxes on income and on capital*. (2014).

Prinsipputtalelser

Skattedirektoratets prinsipputtalelse

Skattedirektoratets prinsipputtalelse. *Bruk av bitcoins – skatte- og avgiftsmessige konsekvenser*. (2013).

<http://www.skatteetaten.no/no/Radgiver/Rettskilder/Uttalelser/Prinsipputtalelser/Bruk-av-bitcoins--skatte--og-avgiftsmessige-konsekvenser/>

Bindende forhåndsuttalelser

BFU 24/2010

Skattedirektoratet – bindende forhåndsuttalelse. *Spørsmål om utleie av fast eiendom er virksomhet og om realisasjon av driftsmiddel*. (2010).

<http://www.skatteetaten.no/no/Radgiver/Rettskilder/Uttalelser/bfu/Sporsmal-om-utleie-av-fast-eiendom-er-virksomhet-og-om-realisasjon-av-driftsmiddel/>

Tidsskriftartikler

Melsom (2009)

Melsom, Gjert - Skatterett 2000 s 131-160. *Internett og immaterielle verdier - ønskelige endringer i norsk inntektsskatteavgivning - belyst*

med utviklingen i andre land. (2000).

<https://lovdata.no/pro/#document/JUS/melsom-g-2000-01?searchResultContext=1698>

Lindsjörn (2008)

Lindsjörn, Heide - Skatterett nr. 1 2008 s. 3-29 - (SR-2008-3). *Virksomhetsbegrepet i skatteretten - grensen mot passiv kapitalplassering.* (2008).

<https://lovdata.no/pro/#document/JUS/lindsjorn-h-2008-01?searchResultContext=2366>

Avisartikler

Holen (2014)

Holen, Ørnulf - Telemarksavisa. *Første stedet i Norge med bitcoinbetaling.* (2014).

<http://www.ta.no/nyheter/vest-telemark/article7417876.ece>

Spaven (2013)

Spaven, Emily – Coindesk. *Why bitcoins are more expensive in Argentina than the US.* (2013).

<http://www.coindesk.com/why-bitcoins-are-60-more-expensive-in-argentina-than-the-us/>

NTB (2013)

NTB – artikkel i Dagens Næringsliv. *Nettvalutaen bitcoin beskattes.* (2013).

<http://www.dn.no/tekno/2013/11/21/nettvalutaen-bitcoins-beskattes>

Hegnar online (2014)

Hegnar online – artikkel i Dagbladet. *Bitcoin beste ikke testen.* (2014).

<http://www.dagbladet.no/2014/01/20/nyheter/okonomi/hegnarno/bitcoin/31377785/>

Akerhaug (2013)

Akerhaug, Lars – E24. *Kjøpte Tesla S med bitcoins.* (2013).

<http://e24.no/bil/kjoep-te-s-med-bitcoin/22661621>

- Jackson (2014) Jackson, Candace – The Wall Street Journal. *Lake Tahoe Property Sells for \$1.6 Million in Bitcoins*. (2014).
<http://www.wsj.com/articles/lake-tahoe-property-sells-for-1-6-million-in-bitcoins-1407534997>
- Charlton (2014) Charlton, Alistair – International Business Times. *Bitcoin, Litecoin, Dogecoin; A Guide to Crypto-Currency Mining*. (2014).
<http://www.ibtimes.co.uk/bitcoin-litecoin-dogecoin-guide-crypto-currency-mining-1433245>
- Nguyen (2014) Nguyen, Tuan C. – The Washington Post. *I bought coffee at the Prague cafe that only accepts bitcoin. Here's what it was like*. (2014).
<http://www.washingtonpost.com/blogs/innovations/wp/2014/11/05/i-bought-coffee-at-the-prague-cafe-that-only-accepts-bitcoin-heres-what-it-was-like/>
- Rapporter**
- European Central Bank (2012) European Central Bank. *Virtual currency Schemes*. (2012).
<https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/other/virtualcurrencyschemesen.pdf>
- Utenlandske rettskilder**
- IRS (2014) Internal Revenue Service. *NOTICE 2014-21*. (2014).
<http://www.irs.gov/pub/irs-drop/n-14-21.pdf>
- SKAT (2014) Skatterådet - SKM2014.226.SR. *Bitcoins, ikke erhvervsmæssig begrundet, anset for særskilt virksomhed*. (2014).
<http://www.skat.dk/data.aspx?oId=522>

Skatteverket (2014)

Skatteverket. *Beskattning av bitcoin och andra s.k. virtuella valutor i inkomstslaget kapital*. (2014).

<https://www.skatteverket.se/rattsinformation/arkivforrattsligvagled-ning/stallningstaganden/2014/stallningstaganden/2014/13121270914111.5.15532c7b1442f256baefced.html>

Norsk rettspraksis

Rt 1929 s 369.

Rt 1934 s 229.

Rt 1965 s 1094.

Rt 1983 s 1401.

Rt 1985 s 319.

Rt 1990 s 1296.

Rt 1995 s 872.

Rt 2001 s 512.

Rt 2005 s 577.

Rt 2009 s 32.

Figur

Coindesk

Coindesk – kurshistorikk fra 1. juli 2013 til 17.03.2015. *Bitcoin price index chart*. (2015).

<http://www.coindesk.com/price/#2013-07-01,2015-03-17,close,bpi,USD>

Annet

Coindesk	Coindesk. <i>Bitcoin price index chart</i> . (2015). http://www.coindesk.com/price/
Bitreserve	Bitreserve. <i>Flip It. Switch It. Send It. Spend It. It's your money</i> . (2015). https://bitreserve.org/en/how-it-works Bitreserve. <i>No more secrets. No more hidden fees</i> . (2015) https://bitreserve.org/en/transparency
Dell	Dell. <i>Dell now accepts bitcoin</i> . (2015). http://www.dell.com/learn/us/en/uscorp1/campaigns/bitcoin-marketing
airBaltic	airBaltic. <i>airBaltic - World's First Airline To Accept Bitcoin</i> . (2014). https://www.airbaltic.com/airbaltic-worlds-first-airline-to-accept-bitcoin
bitcoin.org	Bitcoin project 2009-2015. <i>Frequently asked questions</i> . (2015). https://bitcoin.org/en/faq#what-are-the-advantages-of-bitcoin
Bjerkebanen	Kulblik, Daniel - Bjerkebanen. <i>Nøkkelinformasjon</i> . (2015). http://www.bjerke.no/Om-Travbanen/Nokkeltall/
Bitmain	Bitmain. Produktdetaljer for Antminer S5. https://www.bitmaintech.com/productDetail.htm?pid=00020150303095018716e2uWKIA70662
VNBitcoin	VNBitcoin.org. Profittkalkulator. (2015).

<http://www.vnbitcoin.org/bitcoincalculator.php>

Wikipedia

Wikipedia. *Application-specific integrated circuit*. (2015).

http://en.wikipedia.org/wiki/Application-specific_integrated_circuit

Titan Mint Inc.

Titan Mint Inc. Produktutvalg. (2015).

https://www.titanbtc.com/product-category/titan_bitcoins/